

HAFTALIK SIYASI GAZETE

SOSYALIST CUMHURİYET

Madencilik
politikaları

pusula S.10

SAYI: 246 /10 Temmuz 2022 - 5 TL

Ekonomik Krizden Çıkışın Yolu:

**KAMUCU VE PLANLI
ÜRETİM EKONOMİSİ**

Kemal Türkler mezarı başında anıldı

DİSK'in kurucusu ve ilk genel başkanı Kemal Türkler 42'nci ölüm yılı dönümünde mezarı başında anıldı.

22 Temmuz 1980'de evinin önünde uğradığı suikast sonucu öldürülen Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) kurucusu ve ilk genel başkanı Kemal Türkler, 42'nci ölüm yılı dönümünde Topkapı Mezarlığı'ndaki kabri başında anıldı. Anma törenine Devrimci İşçi Sendikası Konfederasyonu (DİSK), Birleşik Metal İşçileri Sendikası (Birleşik Metal-İş), İstanbul Tabip Odası (İTO), Türkiye Komünist Hareketi (TKH), Türkiye Komünist Partisi (TKP), Türkiye İşçi Partisi (TİP), İlerici Gençler Derneği, ve Uluslararası İşçi Dayanışması Derneği İşçileri katıldı.

Türkler'in anma töreninde açılış konuşmasını Birleşik Metal-İş Sendikası Genel Başkanı ve DİSK Genel Sekreteri Adnan Serdaroğlu yaptı. Serdaroğlu şunları kaydetti:

"Biz gözlerimiz kuru olarak bu mezarın başındayız. 42 yıldır onurla başımız dik bir şekilde bu mezarın başında Kemal Türkler'in huzurunda hem yaptıklarımızı hem de yapacaklarımızı anlatıyoruz. Kolay değil. Kemal Türkler'in katledilmesinden bugüne 42 yıl geçmiş. Bu ülkede 12 Eylül faşist darbe dönemi yaşandı. Kemal Türkler ve demokrasi mücadelesi veren insanların öldürülmesiyle o cuntanın temelleri atıldı. Kemal Türkler 42 yıl önce katledilmiş olabilir, bedeni aramızdan ayrılmış olabilir ama onu öldürenler yaptıklarını bugün de görüyorlar. Her gün daha fazla çoğalarak buraya geliyoruz. Her gün daha fazla sahipleniyoruz. Her gün daha gazla düşüncelerini yaygınlaştırıyoruz. Bizi vurmak kurtuluş mu? Bizi vurmak kurtuluş değil. İşte Kemal Türkler'i vurdular ama binlerce, on binlerce Kemal Türkler bugün fabrikalarda çalışıyor, DİSK'i örgütlemeye uğraşiyor. Kemal Türkler'i öldüren piyasa şar-

latanları mezarlarındaki taşlar bile okunmuyor. Ama Türkler'in mezarının başına on binlerce insan geliyor."

DİSK Genel Başkanı Arzu Çerkezoğlu ise konuşmasında şunları söyledi:

"Gerçekten zor bir dönemden geçiyoruz. Tüm dünyada, Türkiye'de işçi sınıfı emekçiler, bir yandan ekonomik kriz gündemi bir yandan sermayenin azgın saldırısı karşısında zor bir süreçten geçiyoruz. Kemal Türkler'in katledilmesinden sonra 42 yıl geçti. Aslında bu 42 yıla baktığımızda sendikal alanda, toplumsal alanda, yaşadıkla-

rimıza baktığımızda hiç de tesadüf değildir ki çok önemli bir dönemdir. 1 Mayıs 1977 katliamıyla başlayan ve Kemal Türkler'in katledilmesiyle devam eden süreç Türkiye'yi 12 Eylül karanlığına götürdü. Hep söylediğimiz gibi, 12 Eylül asla unutulmaması gereken bir darbedir. 12 Eylül sermayenin işçi sınıfına karşı yaptığı darbedir. İşte o nedenle 12 Eylül'den bir buçuk ay önce Kemal Türkler katledilmiştir."

SOL BAKIŞ

Nuray Yenil

Kız kardeşlik mi, sınıf kardeşliği mi?

AKP iktidarı ile birlikte şekillenen karşı devrimci sürece sosyalist hareketin direnme, mevcut mevzilerini koruma ve kendine alan açma mücadelesiyle yanıt verdiği söylenebilir. Bir milat olarak 12 Eylül ile başlayan dönem solda pek çok tartışmanın da kapılarını açmış, sınıf siyasetinin yerini ikame edecek yeni arayışlara kadar uzanmıştır. Elbette tartışmaların bugün başlamadığı ve ülkemizle sınırlı olmadığı açık. Aksine 1960'lı, 70'li yıllarda Avrupa merkezli başlayan tartışmalar ve önermeler "ülkemiz solcusu" tarafından çok geç "keşfedildi". Bu yeni keşiflerle heyecanlanan kimi sol çevreler bugün kimlik siyasetini tek geçer akçe olarak önümüze koymaktadır.

Bu keşiflerden biri de şu meşhur "kız kardeşlik" meselesi. Geçtiğimiz günlerde bir programa katılan Türkiye İşçi Partisi (TİP) İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, Meral Akşener ile ilgili bir soruya verdiği yanıta, mealen Akşener'in ülkücü camia içerisinde bir kadın olarak öne çıkmasını takdire şayan gördüğünü, kız kardeşliğin bunu gerektirdiğini ifade etti.

Aslında feminist kuramcıların 1970'li yıllarda öne sürdüğü, 90'lara gelindiğinde ise kadınların sınıf, ırk, sosyal statü gibi farklı ezilmişliklerinin üstünü örttüğü gerekçesiyle eleştiriler getirdiği "kız kardeşlik" bugün çokta rağbet görmeyen bir kavramsallaştırmadır. Ancak bu konuda da geriden gelen ülkemiz solcusu bugün yeni bir keşif olarak "kız kardeşlik" vurgusunu heyecanla dillendirmektedir. Avrupa solunun tartışmalarından daha trajik olan ise, bugün kendini sosyalist cemahta tanımlayanların, sınıf mücadelesinin keskinleştiği dönemlerde, alenen karşı devrimci safta yer alan bir siyasi figürü "kız kardeşlik" vurgusuyla olumlayacak denli işi ifrada verdirmeleridir.

Özelde ise 60'lı, 70'li yıllarda Türkiye'de sınıf siyasetinin ve sosyalizmin temsilciliğini üstlenmiş olan Türkiye İşçi Partisi'nin mirasını taşıdığı iddia edenlerin, henüz bu dönemin yükünü taşıyanlarla, kardeşliği değil hesabı söz konusu olabilir. Sol her şeyden önce toplumun hafızası ve vicdanıdır. Nasıl unutturuz Bahçelievler katliamında yaşamını yitiren 7 TİP'li genci? Nasıl unutturuz emri veren Abdullah Çatlı ile Meral Akşener'in aynı masada oturduğu görüntülerini? Nasıl unutturuz 90'lı yılların faili meçhullerini ve sorumlularını?

Derdimiz elbette kin gütmek değil. Ancak tarih öğreticidir. Bugün ne Akşener değişmiştir ne de sermayenin sınıf kını... Akşener'in tarihi, kimliği ve siyasetteki referansları aşikar. Alparslan Türkeş'e başbuğ, Adnan Menderes'e demokrasi kahramanı, Necip Fazıl'a üstat diyerek kendi referanslarını ortaya koyuyor. Burada bir tutarsızlık yok. Düzenin

bekası konusunda da "ne gerekiyorsa" yapacağını ilan ediyor Akşener.

Akşener sınıfsal ve ideolojik aidiyeti ve bunların gerektirdiği siyasal duruşu konusunda ikirciksizdir.

Sosyalist hareketin temsilciliğini üstlenmek iddiasıyla hareket edenlerin ise suyu bulandırarak düzen siyasetine koltuk değnekçiliği yapmasının izahı yoktur. "Kız kardeşlik" kavramı ve tartışmaları bu yazının kapsamını aşar. Ancak özetle söyleyip geçelim salt "kadınlık" kimliği ile bir ortaklık kurulamayacağı, bugün en geniş anlamda feminist camiada kabul görür ve kız kardeşlik eleştirilirken sosyalistlerin kadın mücadelesini buraya sıkıştırması, bu referanslarla beslenmesi büyük bir garabettir.

Sosyalistlerin kadın mücadelesinde sözü ve duruşu nettir. Emekçi kadınlar sınıf kardeşleri ile omuz omuza mücadeleyi yükseltmelidir. Emekçilerin, sermaye sınıfı ile ve onun temsilciliğini yapan karşı devrimci ideolojik aidiyet ve referanslara sahip kadın ve erkeklerle kardeşliği değil mücadelesi söz konusudur. Sınıf siyasetini taş devri Leninizm'i diyerek mahkûm etmeye çalışanlar bugün kimlik siyasetine yelken açmıştır. Kimlik siyasetinin ise geldiği nokta budur.

Son olarak TİP Milletvekiline bir de kötü haber... Akşener geçtiğimiz günlerde ülkücü olduğunu belirten esnafa "Aynı taraftayız, ben kendimi her zaman Muhsin Yazıcıoğlu'nun kız kardeşi olarak gördüm" diyerek kardeşlik payesini Yazıcıoğlu'na vermiş. Malum insan akrabalarını seçemiyor...

Ekonomik Krizden Çıkışın Yolu: Kamucu ve Planlı Üretim Ekonomisi

Faiz-kur-enflasyon sarmalı emekçi halkı esir aldı. AKP iktidarının sermayesi için yürüttüğü ekonomi politikası, Türkiye'yi uçurumun eşiğine getirdi. Piyasayı "kiblesi" yapanlar, "özel güzeldir" diyenler, yatırım adıyla emperyalist tekellere kapıları açanlar, ülkeyi ekonomik krize sürükledi.

Bugünkü ekonomik ve sosyal bunalımdan sorumlu olan sermaye düzeni ve AKP iktidarındır. Patronlar ve AKP iktidarı kol kola Türkiye'yi adım adım uçurumdan aşağıya itmektedir.

Sermaye düzeninin Türkiye için ortaya koyduğu, faiz indirimi/artışı, Merkez Bankası'nın bağımsızlığı/uyumu, piyasalarla uyum/uyumsuzluk gibi ikilikler gerçekte mevcut sermaye düzeninin yapısal krizine çözüm olarak öne sürülmektedir.

AKP iktidarı ve Erdoğan yıllardır yürüttüğü politikalarla ülkeyi uluslararası tekellerin, finansal kurumların kucağına itmiştir. Ülkenin her türlü üretim sağlayan değeri, tarımı, sanayisi ve altyapısı yerli yabancı para babasına üç otuz paraya satanlar, bugünkü iktidarın kendisidir. AKP iktidarı ve Erdoğan, kendi kazdığı bu çukura emekçilerin girmesini istemektedir.

AKP iktidarının ekonomi politikası IMF'nin, Dünya Bankası'nın, uluslararası tekellerin ve emperyalist sistemin politikasıdır. Bu politika ise Türkiye ekonomisinde; bütçe açığı, cari açık, işsizlik, yüksek enflasyon ve yüksek faiz sorunlarına yol açmıştır.

İktidarın karşısında Millet ittifakıyla temsil edilen anlayış ise 2000'lerin başında IMF'nin dayattığı ve AKP'nin uyguladığı ekonomik-sosyal anlayışın devamıdır.

Yerli ve yabancı para babalarının, uluslararası tekellerin, finans kuruluşlarının "Türkiye daha iyi nasıl sömürülür?" tartışmasından emekçilere çıkan "acı reçetedir".

AKP'nin acı reçetesinde ülkenin değerlerinin başta Körfez sermayesi olmak üzere, uluslararası tekellere satılması vardır.

Muhalefetin acı reçetesinde ise para politikaları aracılığıyla "kemer sıkma" uygulamasının hayata geçirilmesi vardır.

Türkiye'nin işçi sınıfı, emekçileri, gençleri ve kadınları için bu anlayışın programında bir gelecek yoktur.

Kur değişimleriyle, faiz oranlarıyla oynamakla, borsa oyunlarıyla yerli yabancı tekellerin kârları sadece garanti altına alınır. Garanti altına alınması gereken asıl olgu ise emekçilerin geleceğidir.

Gelecek, yepyeni bir ekonomik ve sosyal programın hayata geçirilmesindedir.

Dış borca dayalı, sıcak paraya bağımlı ve inşaat odaklı ekonomi politikası duvara çarpmıştır. Bu politika son bulmadan toplumun büyük çoğunluğu-

nu oluşturan emekçilerin ihtiyaçları karşılanmadan kalkınma da refah da olmaz!

Üretmeden, ülke tarımının, sanayisinin, altyapısının, iletişim olanaklarının, madenlerinin ve limanlarının sahibi emekçiler olmadan bu krizden çıkılamaz.

Bugün iktidar ve düzen partilerinin tamamının programının anlamı şudur; sermaye için zenginleşme, patronların borçlarının "devletleştirilmesi" ve faturanın emekçilere kesilmesi!

Partimiz Türkiye Komünist Hareketi, on adımda emekçilerin ihtiyaçlarının, ekonomik ve sosyal olarak nasıl hayata geçirileceğini ilan etmektedir. Bu çerçevede, emekçileri aşağıdaki maddeler için mücadeleye çağırıyoruz:

1- Borçlar değil, üretim devletleştirilecektir!

Emekçilerin bugüne değin alın teriyle oluşan fabrikalar, madenler, limanlar, ulaşım, iletişim ve enerji gibi bütün stratejik ekonomik ve toplumsal değerler emekçilerin malı olarak devletleştirilecektir. İktidar tarafından krize karşı gündeme getirilen teşvik, vergi indirimi, ucuz kredi, hibe, devlet garantisi gibi uygulamalar emekçilerin cebinden sermayeye aktarılan kaynaklardır. Bu yol ile toplumsal refah değil, patronların çıkarı korunur. Toplumsal refah için tek yol, emekçilerin çıkarlarının göz önünde bulundurulduğu devletçi bir ekonomik sistemdir.

2- Şirketleri, borsayı değil, emekçilerin geleceğini kurtaralım!

Yıllardır emekçilerin sırtından geçinen, düşük faizli krediler ve borsa oyunlarıyla toplumun ürettiği değerleri emperyalist tekellere ve sermaye sınıfına aktaran para politikalarından vazgeçilecektir. Banka ve finans kuruluşlarının devlet garantisi ile sermaye sınıfına kredi akışına son verilecektir. Bütün özel bankalar ve finans kurumları devletleştirilecektir. Ranta, faize ve sömürüye dayanan ekonomi yerine, merkezi planlama ile emekçi halkın çıkarlarını esas alan, üretim odaklı bir ekonomik model tesis edilecektir.

3- Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) patronların değil, emekçilerindir! Geçmişte fabrikaları, taşınmazları, araçları, liman ve madenleri özelleştirme aracılığıyla eline geçiren tüm sermaye grupları, bu ülkenin emekçi halkına verdiği zararı ödemek zorundadır. Emekçilerin alın teri ile kurulan büyük sanayi kuruluşları ve devlet kurumları özelleştirme adı altında yağmalanmıştır. Özelleştirilen KİT'lerin tamamı devletleştirilecek ve sermayedarların yıllardır emekçileri sömürerek elde ettiği kârlar geri alınacaktır.

TÜPRAŞ, PETKİM, TELEKOM, TEKEL, TÜMO-SAN, Türkiye Şeker Fabrikaları, Paşabahçe Cam Sanayi, Ereğli Demir Çelik ve özelleştirilen tüm diğer kurumlar yeniden emekçilerin olacak.

4- Emekçilerin değerlerini dış ve iç borç bulmak,

sermayeye kaynak aktarmak ve özelleştirmek için kullanan Varlık Fonu uygulaması soygundur! Varlık Fonu'na aktarılan tüm iktisadi faaliyetlerin finansal yapıları merkezi bütçeye yeniden katılacak, buradan elde edilen gelirler sanayi, tarım, bilişim, hizmet, alanındaki yatırımlar için kullanılacaktır.

5- AKP iktidarı boyunca kamu garantileri ve ihaleleri yoluyla sermaye aktarımına son verilecektir! Kamu garantisinin verildiği tüm yatırımlar emekçi halkın alınteri ile yaratılmıştır. AKP'nin yap-işlet-devret modeli ile yandaşlara peşkeş çektiği bütün değerlere el konulacaktır. Bu doğrultuda yapılan bütün ihaleler, verilen garantiler iptal edilecektir. Otoyol, köprü, alt geçit, havalimanı, şehir hastaneleri ve liman projeleri devlet tarafından yapılacaktır.

6- Tarımı ve yerli üretimi baltalayan, gıda ve temel ihtiyaç malzemelerinin fiyatlarını arttıran Gümrük Birliği anlaşması tek taraflı olarak feshedilecektir. Dış ticaret kamunun kontrolünde ve emekçilerin çıkarı gözetilerek devam edecektir.

7-Tarım ve gıda üretiminde maliyetleri arttıran, bağımlılığı pekiştiren, tohum ve gıda üretimini baltalayan tüm tekellerin faaliyetine tek taraflı son verilecektir. TİGEM aracılığıyla yerli tohum üretimi sağlanacak, yerel tarımsal üretim hariç tüm gıda üretimi devletleştirilecektir.

8- Sağlık hizmetlerinde piyasanın sözünün geçmesi kabul edilemez. Sağlıkta özelleşmeye derhal son verilecek, sağlık hizmetleri ücretsiz bir biçimde kamu tarafından sağlanacaktır. Kamusal bir hizmet olarak sağlıkta ilaç ve aşı üretimi de dahil olmak üzere tüm sağlık sektörü devletleştirilecektir.

9- Eğitim her yurttaşın temel hakkıdır! Piyasa için eğitim anlayışına son verilecek, eğitim sektöründe bulunan vakıf üniversiteleri ve tüm özel okullar devletleştirilecektir. Bilimsel üretim piyasanın değil, toplumun ihtiyacı gözetilerek gerçekleştirilecektir.

10- Kamucu ekonominin temel özelliği olan planlama olgusu etkili bir biçimde, bilimsel ve yeni tekniklerle yeniden hayata geçirilecektir. Bu amaçla Devlet Planlama Teşkilatı yeniden kurularak üretim ve hizmetler merkezi bir biçimde planlanacaktır.

Kamucu ve planlı bir ekonomi Türkiye'nin geleceğinin, emekçilerin, işçi sınıfının ve gençlerin yegâne çıkış yoludur.

Ülkemizin kalkınması için planlı ve kamucu bir ekonomi kurulacaktır! Planlı kalkınmayla ülkemizde yoksulluk ve işsizlik ortadan kaldırılacaktır.

Emekçileri geleceğimize sahip çıkmak için mücadeleye çağırıyoruz: Yeni bir Cumhuriyet, eşit ve özgür bir Türkiye'yi birlikte kuralım!

TİP'li milletvekilinden Meral Akşener'e övgü

Türkiye İşçi Partisi (TİP) İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, katıldığı bir programda İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'le ilgili bir soruya "kız kardeşlik" vurgusu yaparak Akşener'in duruşunu övdü.

Sera Kadıgil "siyasi görüş olarak asla birbirimize uygun değiliz ama benim için bir kız kardeşlik mevhumu vardır." Diyerek şunları kaydetti:

"Şöyle ifade edeyim taban tabana zıttız biz aslında. Dünya görüşü olarak, geçmiş olarak İYİ Parti'yle de Sayın Akşener'le de siyasi birçok konuda çok kavga ederiz, taban tabana zıttız.

Ama genel olarak baktığınızda hele hele böyle milliyetçi ve açık konuşayım ataerkinin iliklerine kadar işlediği bir ortamda, Milliyetçi Hareket Partisi ve ülkücü camiadan bahsediyorum, bir kadın lider olarak sivrilmiş olması ve kadın mevzularında hiç geri basmadan onlara ağızlarının payını bir kadın gibi veriyor olması bence kıymetli.

Hepsinden ötesi, ülkücü camiada bir kadın figürünün böyle öne çıkması ve içinden çıktığı partiyi

oy oranı olarak ikiye katlaması bence kıymetli.

Dediğim gibi siyasi görüş olarak asla birbirimize uygun değiliz ama benim için bir kızkardeşlik mevhumu vardır. Yani çok darda kalmadıkça AKP'li kadın vekillere bile ağızımı açıp cümle kurmam. Çünkü her kadını aslında kadın mücadelesine kazanılabilecek bir birey olarak değerlendiririm. O yüzden Sayın Akşener birçok konuda görüş ayrılığımız bulunmakla birlikte bir kadın olarak bu kadar ataerkil bir düzlemde bulunması bence mutluluk verici."

Sera Kadıgil'in bu ifadeleri sosyalist hareketin kimlik siyasetine teşne olmasının tehlikelerinin açık ifadesidir. İdeolojik ve politik olarak işçi sınıfının mücadelesinin, sosyalist hareketin karşısında yer alan, alenen karşı devrimci kampın sözcülüğünü yapan ve geçmişte ki icraatları ile düzenin bekası için her türlü operasyonu yapmaktan geri durmayacağını ortaya koyan bir siyasi figür ve temsil ettiği partiyi sırf kadın olduğu için olumlamak ya büyük bir gaflettir, ya da bilinçli bir tercihin ürünü ve sonucudur.

Düzenin yılmaz savunucusu bir siyasi figür:

Meral Akşener

Siyaset arenasında her daim sermaye düzeninin devamı ve bekasının temsilcisi olan Meral Akşener bugün AKP'nin alternatifi haline gelen ittifakın önemli figürlerinden biri.

İlk gençlik yıllarından itibaren ülkücü hareketin içerisinde yer almış olan Akşener sonraki yıllarda sağ partilerin içerisinde boy göstermiştir. Bugüne kadar düzen siyasetinin önemli dönemeçlerinde görmeye alıştığımız Meral Akşener, geçtiğimiz günlerde Türkiye İşçi Partisi İstanbul milletvekilinin övgülerine mazhar oldu, bu sefer sol siyasete "kız kardeşlik" kontenjanından eklemelendi.

Solda sınıf siyasetinin her fırsatta bulanıklaştırıldığı günümüzde düzen siyasetine ve siyasetçilerine alan açan söylemlere karşı toplumsal hafızamızı her zaman diri tutmak durumundayız. Bu nedenle Meral Akşener'in icraatlarını bir kez daha hatırlamak ve hatırlatmak gerekiyor.

1995 yılında Doğru Yol Partisi'nin kadın kolları başkanlığı yapan, 1996-97 yıllarında Refahyol hükümetinde İçişleri Bakanlığı görevini üstlenen, 2001 yılında Fazilet partisinden ayrılan ve içlerinde Recep Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül'ün bulunduğu "yenilikçi" hareketin içerisinde yer alan bir siyasi figürdür Meral Akşener.

DYP ve yenilikçi hareket denemelerinden sonra aslına rücu ederek MHP'ye geçti. 2004 yerel seçimlerinde MHP'nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı oldu, %4 oy aldı. 2007 genel seçimlerinde MHP'den milletvekili seçilerek Meclis'e girdi. Meclis grup başkanvekili olarak görev aldı. 7 Haziran seçimleri sonrasında Devlet Bahçeli'nin rakibi olarak MHP'de muhalefetin liderliğine soyundu.

Meral Akşener'i "iyi" biliriz

Bugün TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil'in kız kardeşim dediği Meral Akşener'i İçişleri Bakanlığı döneminde ki faili meçhuller ile hatırlıyoruz. Meh-

met Ağar'ın "Devlet için 1000 operasyon yaptık" sözleri ile sahiplendiği faili meçhul cinayetler Meral Akşener döneminde devam etmiş, uzunca yıllar varlığı inkâr edilen JİTEM'in yerleşkelerinde yıllar sonra insan iskeletleri ortaya çıkmıştır.

Faili meçhuller ile ilgili yaptığı açıklamada "Ben, İçişleri Bakanlığı yaptığım dönemde tarihin en uzun, en geniş, en kapsamlı sınır ötesi harekâtına imza atmış bir bakanım. Utanarak söylüyorum bazıları diyor ki sosyal medyada 'Meral Akşener MHP'ye genel başkan olmasın, faili meçhullerin sorumlusu O'dur' diyorlar. Ne dersiniz deyin hepsi kabulümdür. Bu ülke için, bu milletin birliği beraberliği için bir şey yapılması gerekiyorsa yapmışımdır, sorumluluğumu da sonuna kadar alıyorum." ifadeleri ile Mehmet Ağar'dan feyz aldığını ortaya koymuştur.

Meral Akşener'i Abdullah Çatlı ile bir arada olduğu görüntülerden biliyoruz. 3 Kasım 1996 yılında meydana gelen, tarihe Susurluk kazası olarak geçen ve devlet kurumları ile mafya ilişkisini ortaya çıkaran kazada hayatını kaybeden Abdullah Çatlı... 8 Ekim 1978 yılında Ankara'nın Bahçelievler semtinde 7 TİP'li öğrencinin katledilmesinin emrini veren Abdullah Çatlı ile aynı masada yemek yiyecek kadar samimi bir siyasi figürdür Akşener.

Susurluk kazasından sonra ortaya çıkan kirliliği "Devlet için kurşun atanda, kurşun yiyende şerefidir" diyerek meşrulaştırmaya çalışan Tansu Çiller'in yakın çalışma arkadaşı olarak biliyoruz Akşener'i.

Meral Akşener'in içişleri bakanlığı döneminde ikinci Manisalı gençler davasını hatırlıyoruz örneğin. Gözaltına alınan ve günlerce işkenceye maruz kalan öğrencilerin hayatlarının karardığı günlerin İçişleri Bakanı olarak...

İrkçı söylemleri ile hatırlıyoruz örneğin. Abdullah Öcalan için sarfettiği "Ermeni dölü" ifadesinin

Görünen o ki ortada bir dil sürçmesi değil sosyalist mücadele adına kimlik siyasetinin peşine takılarak, sınıf siyasetinin taş devri siyaseti adedilmesinin mantıklı sonuçlarına ulaşılmıştır.

ardından özür dileyerek "Ben Türkiye'de yaşayan Ermenileri değil, genel olarak Ermeni ırkını kastettim" sözleri ile daha büyük bir skandala imza atmıştır.

Ve elbette son yarım asırdır düzen siyasetinde öne çıkan pek çok aktör gibi Fetullah Gülen'e övgüleri, Türkçe olimpiyatlarında boy göstermesi ve cemaatin meşhur günlük yayını Zaman gazetesine yaptığı ziyaretlerle hatırlıyoruz.

Buraya kadar anlatılanlar Türkiye sağında sıradan bir siyasi figürün hikayesi. Her devrin adamı olmak, sermayenin temsilciliğini yapmak, meşru olmayan her türlü işi "devletin bekası" adına sahiplenmek, hamasi söylemler ve vaatler sunmak gibi özelliklere tipik bir sağcı olarak Meral Akşener'in de sahip olması şaşırtıcı değil. Ancak son günlerde AKP karşıtlığının birleştirici yegâne faktör kabul edildiği Türkiye solunda Meral Akşener'e dahi olumlu anlamlar atfedilmesi, var olan kafa karışıklığının boyutlarını ortaya koyuyor.

Sınıfsız, sömürsüz bir toplumsal düzenden, demokratik taleplerle kapitalizm ile daha uyumlu bir arada yaşama çizgisine geri çekilen, sınıf siyaseti yerine kimlik siyasetini ikame eden sol hareket, AKP'ye karşı mücadele için en geniş cephe masallarıyla faşist hareketin temsilcisi Akşener'i olumlayacak kadar geri düşmüştür.

Zühal Kalkandelen: Laikliği kaybettik ve yeniden kazanmamız gerekiyor

“İkinci Cumhuriyetçileri bu insanlar bir zamanlar ‘demokrasi’ vaadiyle kandırmış olsalar da bizim gibi gerçekten laikliğe inanmış, aydınlanmanın yolundan giden insanları kandıramadılar.”

Yeni Ülke dergisinin aylık olarak düzenlediği “Yeni Ülke Buluşmaları”nın temmuz ayı ayağı, Cumhuriyet gazetesi yazarı Zühal Kalkandelen’in katılımıyla yapıldı.

İstanbul Barosu Kültür Merkezi’nde, moderatörlüğünü Yeni Ülke Dergisi Yayın Kurulu Üyesi Berkay Çelen’in üstlendiği “Laiklik ve İkinci Cumhuriyet’in Temelleri” üzerine yapılan etkinlikte konuşan Kalkandelen, laiklikle sınıf bilinci arasındaki ilişkiye dikkat çekti.

Laikliğin sınıf meselesinin önemli bir parçası ve işçilerin sınıf bilinçlerinin önündeki barikatin ortadan kaldırılması açısından çok önemli bir adım olduğunu belirten Kalkandelen “Cumhurbaşkanı ve bakanlar sürekli çıkıyor ‘Sabredin, bunlar geçecek’ diyor. Bugün Diyanet’ten bir soru üzerine ‘Fiyatları belirleyen Allah’tır’ demişler. Bu artık yobazlığın tavan seviyesi. Yani ‘Bolluk da kıtlık da fiyatlar da Allah’tandır. Siz isyan etmeyin, sabredin. İsyân ederseniz, devleti eleştirirseniz, isyankâr olup Allah’a karşı gelmiş olursunuz’ diyorlar. Ama laik bir devlette yaşasak biz Diyanet’in bu fetvası laikliğin açıkça ihlali olurdu” dedi.

Neoliberal, piyasacı yaklaşımlarla birlikte dinci gericiğin birbirini bütünlendiğinin altını çizen Kalkandelen, dinciliğin devreye girip aklın devreden çıkmasıyla insanları pasifize etmenin mümkün hale geldiğini kaydetti.

Laikliğin bugün artık yalnız anayasada yazan bir ilke olarak kaldığını, uygulamada hiçbir şekilde var olmadığını belirten Kalkandelen “Anayasa Mahkemesi tarafından laiklik karşıtı eylemlerin odağı olduğu tespit edilmiş olan bir parti 20 yıldır Türkiye’yi yönetiyor. ‘Şeriatçiyim’ diyen bir Cumhurbaşkanı var. Böyle bir yönetim altında bu noktaya gelmiş olmamız beni şaşırtmıyor” yorumunda bulundu.

“İkinci cumhuriyetçilerin katkısı büyük oldu”

Laikliğin şeriatçı uygulamaları hukukun içine enjekte etmek için dinsizlik gibi sunulmaya çalışıldığına dikkat çeken Kalkandelen “AKP bugün tiyatrodan dizilere, günlük hayattan devletteki

uygulamalara her aşamada laikliğe karşı müdahaleler yapıyor. Toplumda karşılığı nedir diye baktığınızda belki çok geniş olmayan bir kesim ama AKP genele yaymada çok başarılı bir şekilde götürdü. Bu noktada İkinci Cumhuriyetçilerin büyük katkısı oldu kendilerine” diye konuştu.

Kalkandelen “İkinci Cumhuriyetçileri bu insanlar bir zamanlar ‘demokrasi’ vaadiyle kandırmış olsalar da bizim gibi gerçekten laikliğe inanmış, aydınlanmanın yolundan giden insanları kandıramadılar. Aslında kandırılmış tabirini de sevmiyorum. Çünkü onlar kendilerine kanmak istedikler. Açıkça ‘şeriatçiyim’ diyen birinin demokrasi getireceğine inanmış olmak için kandırılmazsınız, kanmak istersiniz” ifadelerini kullandı.

“İkinci Cumhuriyetçilerin siyasal islamcılarının payandası olması siyaset bilimi tarihinin en ibret verici vakasıdır” diyen Kalkandelen, “Bunlar ‘demokrasi’, ‘çoğulculuk’ diyorlar. Peşine takıldıkları kim? ‘Şeriatçiyim’ diyen bir siyasal islamcı. Demokrasiyi, kurmak istedikleri din devleti için araç olarak gören emperyalizm destekli siyasal islamcılarının yanında yer aldılar? Bunun yanıtını kesin olarak ortaya koymamız ve gelecek kuşaklara da anlatmamız gerekiyor. Çünkü bu siyasal tarihinde bir virüstür ve inanın hala bitmedi, her yerdeler. Laikliğe karşı siyasal İslamın yanında yer alarak günümüzde temel hakların yok edildiği bir Türkiye yaratılmasına yardım ettiler Vermeleri gereken hesap çok büyük. Bazısı ‘kullanışlı aptal’ olduğunu itiraf etti. Böyle bir tabir kazandırdılar Türkçe’ye. Ama halen akıllanmış görünmüyorlar. İnanın bir AKP bugün bir işaret çaksa aynı şekilde koşabilecek olan insanlar bunlar” değerlendirmesi yaptı.

“Laiklik ayrıntı değildir”

AKP’nin MHP’nin de desteğiyle Türkiye’yi Osmanlı monarşisine, devleti de tarikat-cemaat devletine dönüştürdüğünü ve bunun artık kabul edilmesi gerektiğini kaydeden Kalkandelen, “6’lı masa” diye tabir edilen düzen muhalefetine buna göz yuman tavrını şu sözlerle dile getirdi:

“Ayasofya’nın statüsünün değiştirilmesinde, Yargıtay’ın dualı açılışında, Ankara Adliyesi’nde Kuran kursu açılmasında, medrese sistemini hortlatan

yasanın sıfır ret oyuyla Meclis’ten geçmesinde bunların aldıkları pozisyon ortada. ‘Kul hakkı’ ve ‘helalleşme’ söylemiyle devam ediyorlar. Siyaseti sürekli dini referanslarla yapar hale geldiler. AKP’nin bir başarısı da bu oldu, muhalefeti kendine yaklaştırdı. Dincilikle dindarlık arasında bir hat çizmeyi başaramayan, bunu topluma anlattırmayan başarısız bir muhalefet var karşımızda. 6’lı masayı oluşturan partiler parlamenter sistemi demokrasiyle taçlandıracaklarını söylüyor sürekli. Yayınladıkları mutabakat bildirisine bakıyoruz laiklik nasıl geçiyor diye. ‘Din ve vicdan özgürlüğü’ başlığı altında geçiyor. Oysaki Türkiye’nin bugün karşı karşıya kaldığı en önemli sorun eğitimdeki dincileşmedir. Çünkü kuşaklar böyle yetişiyor. Bu laik eğitimi vermezsek bu ülkeyi nasıl teslim edeceğiz? Tarikat okulların kapatılacağına dair bir ibare yok o metinde. Demek ki bunlar devam edecek. Biz bunları söylediğimizde ‘ayrıntıya girmek istemedik’ diyorlar. Devrim kanunları ve laiklik ayrıntı değildir. Bu ülkede demokrasi vaadiniz olacaksa bu şekilde yapmanız gerekir. Aksine metinde olmasa da olabilecek bir sürü ayrıntı var.”

“Solda güç birliği çok umut verici”

Kalkandelen, konuşmasının son bölümünde de önümüzdeki seçimler öncesi solda Türkiye Komünist Hareketi’nin yer aldığı partiler arasındaki güç birliği toplantılarına işaret ederek şunları söyledi:

“Solda güç birliği adı altında bazı toplantılar yapılıyor. Türkiye Komünist Hareketi, Türkiye Komünist Partisi, Devrim Hareketi ve Sol Parti. Açıkçası tuzağa düşmeyen partiler. Laikliği sahipleniyorlar, sınıf siyasetini önemsiyorlar ve anti emperyalizmi, kamuculuğu ilke olarak benimsiyorlar. Bu ilkeler etrafında ortaya çıkacak bir güç birliğinin seçim sonuçlarına ne kadar etki edeceğini tartışmaktan ziyade bu kadar laikliğin ayaklar altına alındığı bir dönemde böyle bir duruşun çok umut verici olduğunu düşünüyorum. Çünkü laiklik mücadelesi devam edecek. Laikliği kaybettik ve onu yeniden kazanmak, topluma doğruları anlatmak için çok ciddi bir mücadele vermemiz gerekiyor. O nedenle sol partilere ciddi bir işlev düşüğünü görüyoruz ve bunun bilincinde olmaları nedeniyle de mutlu olduğumu söylemek istiyorum.”

Ateist öğrenciye 20 bin TL tazminat

Resmi Gazete’de yayımlanan karara göre AYM, ebeveynlerin eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama hakkının ihlal edildiğine karar verdi.

Anayasa Mahkemesi, zorunlu din dersi uygulamasıyla, ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dini ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının ihlal edildiğine karar verdi. Muaf tutulmayan ateist öğrenciye tazminata hükmetti.

Resmi Gazete’de yayımlanan karara göre AYM, ebeveynlerin eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama hakkının ihlal edildiğine karar verdi. Başvurucuya 20 bin TL manevi tazminat ödenmesine karar verildi. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia ise AYM tarafından kabul edilmedi.

“Din ve ahlak eğitim ve öğretimine ilişkin genel ilkeler açıklanırken Anayasa’nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasa’nın “Başlangıç”ı ile 2., 13., 14., 68., 81., 103., 136. ve 174. maddelerinde yer alan laiklik kavramı ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. Laiklik; devletin din ve inançlar karşısında tarafsızlığını sağlayan, devletin din ve inançlar karşısındaki hukuki konumunu, görev ve yetkileri ile sınırlarını belirleyen anayasal bir ilkedir. Öte yandan din ve vicdan hürriyeti devletin belirli bir dini veya inancı kişilere dayatmamasını gerektirir. Laik bir devlette belli bir dinin eğitim ve öğretimi zorunlu hâle getirilemez. Nitekim bu ilkenin bir gereği olarak Anayasa’nın 24. maddesinin

dördüncü fıkrasında din eğitimi ve öğretiminin ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin iznine bağlı olduğu açıkça ifade edilmiştir.”

Başvurucunun kızı 2018 yılından itibaren üniversite öğrencisi olduğu, karar tarihi itibarıyla ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini almak durumunda olmadığından ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadı.”

Sedat Peker, İnan Kırac, Levent Göktaş

Düzenin aktörleri birer birer dökülüyor

Yalnızca İnan Kırac değil, dallandıkça budaklanan bu kirliliğin bir parçası da Necip Hablemitoğlu soruşturmasının firari şüphelisi emekli Albay Levent Göktaş.

Organize suç örgütü lideri Sedat Peker'in ifşaatları yeniden Türkiye'nin gündeminde. Bir dönem AKP'nin payandalığına soyunan Peker'in yeni hedefi de iş adamı, Koç'ların damadı İnan Kırac.

Basın danışmanı olduğu iddia edilen Emre Olur'un Twitter hesabı üzerinden yaptığı açıklamalarda Peker, Kırac'a "Eğer bu uyarıyı dikkate almayıp yine el altından film çevirmeye devam edersen, yeni hedefim sen olacaksın" diye seslenerek şunları söyledi:

"Karanlıkların lordu İnan Kırac, son birkaç gündür bazı yakınlarına 'Sedat Peker'in geçmişteki açıklamaları iyi oldu ancak böyle giderse gelecek dönemlerde de ülkenin başına bela olur olur' diyerek, alttan alttan dedikodular fısıldıyormuşsun. Ancak galiba sen duymadın, 40 yaşından genç kardeşlerim bana karanlıkların şerifi ünvanının yanında bir de fısıltıların efendisi ünvanını da bahsettiler. Karanlıkların lordu, şeytanın vücut bulmuş hali öncelikle ben sizin gibi değilim"

Peker ifşaatlarında, Kırac'ın Gülen Cemaati ile ilişkilerine de değinerek şunları söyledi:

"1977 yılından 1980 yılına kadar süren, ülkeyi o dönem büyük ekonomik felakete uğratan kurduğun otomobil karaborsasından başlayıp Aydın Doğan'ın gizli ortağı olduğun Eminönü'ndeki doğan otomotiv üzerinden çevirdiğiniz filmleri konuşacağız. Milliyet gibi, Hürriyet gibi büyük gazetelerin satış işlemlerine devletin manevi olarak icazet vermesini bir gereklilik olduğunu bütün herkes bilir. Bu gazetelerin Aydın Doğan'a satılması için devlet içinde yaptığın kulislere bilgilerin de tamamı bende.

Ergenekon dosyasına dahil edilmemek için FE-TÖ'cülerle çevirdiğin film fırladıkları konuşmaya başlarsak bunların sonu hiç gelmez. En efsanesi de hükümeti bir ufak eleştirdin diye Sayın Cumhurbaşkanı'ndan zılgıt yiyince, kendisinden randevu alıp kendisinden özürler dileyip affedilmen karşılığında da mensubu olduğun beyaz yakalı Türkler ile ilgili yaptığın ajanlıkları da tek tek ko-

nuşuruz.

Yaptığın bu ajanlıklar sayesinde şimdiki iktidarın da vazgeçilmez olduğunu görüyoruz. (Eskiden de askeriye'nin vazgeçilmeziydin) İktidar için o kadar değerli kulis çalışmaları yapmışsın ki, senden alacaklı olan Sezgin Baran Korkmaz'ı İçişleri Bakanlığı'na çağırıp parayı sildirdiler."

Koç ailesi için Kırac'ı bir kez affettiğini söyleyen Peker şunları söyledi:

"Koç ailesi için seni bir kez affettim. Bir dahaki sefere çok ağır gelirim. Hele seçime 2 ay kala çekeceğim videolarda, seni tüm dünyaya rezil eder, kont drakuladan daha büyük bir nefret objesi haline getiririm.

Bak Levent Göktaş nasıl parça parça kopuyor. Ama ilerleyen zamanlarda daha çok kopartacağım. Göreceksiniz; bir tripodda, bir kameraya yenileceksiniz. Zekâyâ saygı duymayı hep birlikte öğreneceksiniz. Yaşından dolayı seninle dalga geçmedim. Hataya devam edersen, bir dahaki sefer için söz vermiyorum.

Muktedirlere nasıl ajanlık yapıp yararlı bilgiler sağladıysan, İçişleri Bakanı'nın bizzat söylemesi ile senin borcunu silmek için en alttan en üstte kadar birlikte karar almışlar. (SBK konusu) Yaşlı kurt Türk Devleti'nin sadece bir yüzü yoktur, başka bir yüzü daha vardır. Orada da herkesin doğduğu günden, öleceği ana kadar yaptığı her şeyin kaydı vardır."

Peker, Kırac'ın Hablemitoğlu suikasti soruşturmasında aranan emekli albay Levent Göktaş'ın kaldığı yere baskın yapıldığı sırada oradan çıktığına dair görüntüler olduğunu öne sürerek şunları kaydetti:

"Karanlıkların lordu İnan Kırac, beni Sezgin Baran Korkmaz ile sakın karıştıрма. Levent Göktaş'ın kaldığı yere baskın yapıldı oradan nasıl çıktığının görüntüleri dava açılınca ortaya çıkacak. En son senin yanına geliyor ancak senin holdingdeki kameralar o gün çalışmıyor, görüntü yok. Sen bir tek

kendini akıllı, milleti aptal mı zannediyorsun?"

Peker'in iddiaları düzenin tüm aktörlerinin nasıl da kol kola bu ülkeyi bataklığa sürüklediğini göstermesi açısından ibretlik. Bu açıklamaların sahibi Peker'in bu düzenin varlığını sürdürmesi için yıllarca çalıştığı, bahsi geçen tüm isimlerle dirsek teması olduğu düşünülecek olursa söylenenlerin iddiadan daha fazlası olduğunu gösterir nitelikte.

"Eski dostlar bir arada"

Yalnızca İnan Kırac değil, dallandıkça budaklanan bu kirliliğin bir parçası da Necip Hablemitoğlu soruşturmasının firari şüphelisi emekli Albay Levent Göktaş. Kendisi de sosyal medya ifşaatları modasına uyararak geçtiğimiz günlerde şunları yazdı:

"1992 yılında Azerbaycan, 1998-2001 yıllarında Suriye, 2000 yıllarında Kırgızistan'da ve 1993 ve 1997 yıllarında Irak'ta görev gereği bulundum. Çalışkan ve başarılı bir subaydım. Kirgin olduğum silah arkadaşlarım var. Kullanıldığım durumlar oldu. Hepsini yavaş yavaş açıklayacağım. Ve şunu aklınızdan çıkarmayın beni Sedat Peker ile karıştırmayın! Devlet denilen aygıtı başınıza geçirim! Ben yanarsam Siz de yanarsınız net!"

Levent Göktaş'a ait olduğu iddia edilen hesaptan yapılan "Beni Sedat Peker ile karıştırmayın!" cümlesi nedeniyle, Sedat Peker de tartışmaya dahil oldu. Peker, Emre Olur hesabı aracılığıyla Göktaş'a yanıt verirken, son bir gelişme daha yaşandı ve Emre Olur'un hesabından Sedat Peker, Feridun Öncel ve Levent Göktaş'ın bir arada olduğu fotoğraf paylaşıldı. Fotoğrafa "Eski dostlar bir arada..." notu düşüldü.

Sonuç yerine

Seçim dönemi yaklaştıkça, batan gemiyi terk edecekler listesine her gün bir yenisi daha ekleniyor. Sedat Peker, Levent Göktaş bu isimlerden yalnızca ikisi. Daha konuşacaklar mı ya da neler söyleyecekler bir noktadan sonra önemsiz. Önemli olan emekçi halkımızın ve ülkemizin, dikiş tutmayacak bu düzeni hak etmedikleri.

Madencilik politikaları

Pusula'mızın konusu madencilik sektörü. Erzincan'daki altın madenindeki sızan siyanür gerçeği bir kez daha madencilik konusunu gündeme getirdi. Önce özel sermayeye açılan madencilik, sonrasında emperyalist tekellerin yağmasına bırakıldı. Kamu ve özel sektör dönemlerinde madencilik gerçeğini yazmaya çalıştık. Ülkenin sermaye ve patronlar tarafından yağmalanmasının en somut örneklerinden birisi madencilik sektörü. İlk yazımız **Hüseyin Göktürk** imzalı ve "**TÜRKİYE'NİN MADENCİLİĞİN YAĞMA ÖYKÜSÜ**" başlıklı yazı. İkinci yazımız ise **Seyhun Sarıtaş** tarafından kaleme alınan ve rakamlarla madencilik sektörünü anlatan "**DÜNDEDEN BUGÜNE TÜRKİYE'DE MADENCİLİK SEKTÖRÜ POLİTİKALARI**" başlıklı yazı. Son yazımız ise "**DAMATTAN AL HABERİ: BERAT ALBAYRAK'IN ENERJİ BAKANLIĞI**" başlığıyla **Vedat Aktan** imzasını taşıyor. İyi okumalar.

Türkiye'nin madenciliğin yağma öyküsü

| HÜSEYİN GÖKTÜRK

Anadolu coğrafyası dünya üzerinde ilk madencilik faaliyetlerinin yapıldığı yerlerden biridir. Arkeologlar tarafından yapılan birçok çalışma Anadolu'nun birçok yerinde insanlığın hammadde olarak yerden çıkardığı emtiaları işlediği ve alet-edavata ya da günlük kullanım için kullanılacak kap-çanak ya da trampadan (ticaret amaçlı değiş tokuş) önce bile değerli minerallerin (altın-gümüş) gösteriş amaçlı kullanıldığını göstermiştir. Manisa Salihli'de bulunan Sart altın madenin bugün halen işliyor oluşu Lidya'lılar döneminde bu madenin olduğu yerden plaser tip altının keşfi ve bunun dere yataklarından toplanması çok da tesadüf olmasa gerekir.

Uzun bir döneme yayılan bu faaliyetler Doğu Roma İmparatorluğu döneminde Rumlar ve Osmanlı Devleti döneminde de önemli oranda gayri-Müslimler tarafından devam ettirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin son döneminde yabancı ülke şirketlerinin Anadolu'da bulunan madenlere dönük sömürge politikası ile birçok maden çok düşük devlet hakkı veya vergiyle ya da bedelsiz olarak yabancılar tarafından işletilmiş ve sömürülmüştür. Cumhuriyet döneminde ise milli iktisat politikası gereği madenler devletleştirilmiş, ülkenin ihtiyaçlarına uygun olarak ve Atatürk'ün talimatları ile 1935 yılında MTA ve akabinde ETİBANK kurulmuştur. Atatürk'ün ölmeden önce Diyarbakır gezisinde Ergani ilçesinin kuzeyinde bulunan, bugün Elâzığ ili Maden ilçesinde bulunan Maden bakır madeni ve işletmesine gezi düzenlemesi, ilk endüstri

devrimini kaçırmış olan Osmanlı'nın bu sefer Türkiye Cumhuriyeti devleti ile endüstri atılımının kaçırmamak ve ülkenin bu yola girmesini sağlaması açısından önemlidir. Türkiye Cumhuriyeti hem Atatürk döneminde hem de Atatürk sonrasında uzunca bir dönemde MTA ile ülkede yer alan cevherleşmeleri aramak, saptamak ve geliştirmek, ETİBANK ile de çıkarmak ve işletmek faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu dönemde bir taraftan da daha az oranda yerli özel sermayenin de madenciliğe girişi ve işletme faaliyetlerinde bulunması gerçekleşmiştir. 30 ve 40 yıllardan itibaren daha önce gayri-Müslimlerin işlettiği küçük orta boy büyüklükteki açık ya da kapalı tip madenler Türkler tarafından işletilmeye başlanmış ve ilk sermaye akümülyasyonları da bu dönemde başlamıştır. Dedeman ailesi turizm-ciliği ile bilinir ancak kurucu Kemal Dedeman Kayseri çevresinde krom ve kurşun-çinko madenciliği ile sermaye birikimini gerçekleştirmiştir, Dedeman Holding madenciliğe halen devam etmektedir. Bir başka örnek ise Koç Holding'dir. Koç ailesi Ankara'da esnafılık ve sonrasında ticaret ile büyümüşse de 1950'li yıllar sonuna doğru (1957) Demir Export maden şirketini kurarak Sivas Divriği'nde demir madenciliği ve dekapaj işleri yapmaya başlamış, 1970'li yıllarda da bakır-kurşun-çinko gibi baz metalleri ve sonrasında krom cevherini de çalışmaya başlayarak madencilikte çeşitliliğe geçmişlerdir. 1980'li yılların ikinci yarısından sonra ise kömür madenciliğine de başlanmıştır. Demir Export halen faaliyetlerine devam etmekte olup altın madenciliği de yapmaktadır (Sivas Bakırtepe Altın Madeni).

Yukarıda Türkiye sermaye sınıfının iki önemli aile

şirketinin son yetmiş beş yıla yayılan sermaye birikim süreçlerine baktığımızda madenciliğin önemli bir alan olduğu görülecektir.

Karma ekonomi yada oransal olarak devletin kimi sektörlerde ağırlıklı olarak müteşebbis ve yüklenici olduğu dönemlerde dahi yerli sermayenin bu alanda büyümesi ve gelişmesi söz konusuysen, bu dönemin sona erip bu alanlarda kamunun ağırlığının azaltıldığı özel sermayenin önünün açıldığı ve tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de neo-liberal iktisadi ve sosyal politikalarına geçildiği ve günümüze kadar gelen dönemde ise özel sermaye özellikle madencilik alanında yeni aktörleri ile haylice büyümüş durumdadır.

Kırılmanın olduğu nokta ise 24 Ocak 1980 ekonomik kararları ve bu kararlara uygun olarak 1985 yılında yasalaşan 3213 sayılı maden kanunudur. Bu kanun ile madenlerin mülkiyeti kamu adına Türkiye Cumhuriyeti devletinde iken arama ve işletme hakkı ise daha önceki dönemlerden farklı olarak oransal olarak yerli ve yabancı maden şirketlerine bırakılmıştır. 80'li yılların ikinci yarısından sonra Kanada, Avustralya ve Amerika Birleşik Devletleri orjinli şirketler Tetis metalojenik kuşağı olarak adlandırılan güney doğu Avrupa'dan Pasifik'e kadar devam eden Tetis kapanma zonunda, Güney Amerika'da Şili'de görülen And dağlarındaki porfiri ve epitermal tip altın-bakır cevherleşmelerinin bir benzeri olduğunu düşündükleri için bu bölgeye bu yasal değişiklik ile giriş yapmışlardır. Bu tarihlerden 2010'lu yıllara kadar bu şirketler Türkiye'de daha önce zuhur olarak bilinen ancak ne tür bir cevherleşme ve yataklanma olduğu bilinmeyen mineralizasyon

yonları geliştirmişlerdir. Bu jeolojik geliştirme faaliyetlerinin sonunda bir kısmını ise şirketler tarafından işletirken bir kısmını ise dönemsel olarak ekonomik olmadığı gerekçesi ile işletmeye almamış, elde ettiği ruhsatları uhdesinde tutmaya devam etmektedir. Ya da kendi boyutları açısından küçük olduğunu düşündükleri için yerli ya da yabancı diğer işletmeciler şirketlere satmayı tercih etmişlerdir. Bu dönemde sadece yabancı maden şirketleri faaliyetlerine hız vermemiş aynı zamanda daha önce saydığımız yerli sermayeye yenileri de katılarak bu alan büyümüştür.

AKP dönemi

2002 yılında iktidara gelen AKP iktisadi alanda iki önemli kararı uygulayarak yoluna devam etmiştir. 24 Ocak kararları ve 2001 ekonomik krizinde teslimiyet anlaşmaları için ülkeye gelip IMF politikalarını uygulamaya gelen Derviş politikalarını uygulamıştır. Bu dönemde özelleştirmelere hız verilmiştir. Bu politikalardan nasibini alan en büyük alanlardan biri de maden sektörü olmuştur. Daha önce ETİBANK bünyesinde olan ETİBAKIR, ETİKROM, ETİALÜMİNYUM, ETİ GÜMÜŞ satılmıştır. Bu kurumlar Türkiye Cumhuriyeti'nin çok önemli kazanımları olarak özel sermayeye çok ucuza verilmiştir.

Yıldırım Holding'e satılmıştır. ETİ KROM'u bünyesinde bulunduran YILMADEN Holding A.Ş. dünyanın 2. en büyük yüksek kaliteli yüksek karbonlu ferrokrom üreticisi ve dünyada 4. büyük krom üreticisidir. Bunda Elâzığ Alacakaya'da bulunan ETİKROM KEF krom madeni ve ETİKROM ferrokrom işletmelerinin büyük payı vardır.

ETİ GÜMÜŞ 2004 yılında SSS Yıldızlar Holding A.Ş. satılmıştır. ETİ GÜMÜŞ dünyadaki önemli gümüş madeni ve tesislerinden biridir.

ETİ ALÜMİNYUM 2005 yılında özelleştirme ile Cengiz Holding'e satıldı. ETİ ALÜMİNYUM dünyadaki büyük alüminyum işletmelerinden biridir.

Yukarıda bahsedilenler devletinde elinde bulunan kamu iktisadi teşekküllerinin elden çıkarılarak AKP yandaşı ya da yakını sermayenin palazlandırılmasıdır. Her biri kendi alanında büyük olan bu maden ve işletmeleri artık kamuya katkısından çok özel sermayeyi büyüme amacı taşıyacaktır. Yoksul bir ulusun hiçlikten kurduğu bu kurumlar bir avuç kapitaliste hizmet eden ve yıllık karlarının bile satıldıkları paraların en az 2-3 katı oldukları kurumlardır.

ettiren ancak ilginçtir çevreci STK'lar tarafından çok da rahatsız edilmeyen Nuro Holding'e ait TUMAD maden şirketi Çanakkale Lapseki'de ve Balıkesir İvrindi'de iki adet altın madenine sahiptir. Lapseki gibi Çanakkale'ye çok yakın ve toplumsal muhalefet açısından rahatlıkla görülüp, takip edilebilecek olan TUMAD'ın ismi pek protestolarda da geçmemektedir. Nuro Holding her iki altın işletmesinin geliştirilmesi ve açılması sürecinde AKP kanadından sürekli destek görmüştür.

Çalık Holding Berat Albayrak'ın CEO'luğu döneminde maden sektöründe büyümeye büyük hız vermiştir. Son günlerde ismi siyanür içeren sıvıların taşındığı boruların sızıntısı nedeniyle gündeme gelen Erzincan İliç'de bulunan Çöpler altın madeninin (Anagold) SSR Mining (daha önce Alacer gold) ile beraber ortağıdır. Çalık bu madenin bulunması, geliştirilmesinde dahil olmamıştır. Ancak sonradan bu madeni geliştiren ekipten birilerinin Çalık Holding'e geçmesi ile beraber bu madenin izin süreçleri ve işleyişi açısından önemli hale gelmiş (AKP ile ilişkilerinden kaynaklı) ve ortak olarak alınmıştır. Bu süreçle beraber Çalık Artvin'de Hod Madenin geliştirilmesi ve yakın zamanda üretime geçecek olan Gediktepe

Bugün ise bu kurumların yıllık kazançları bile satıldıkları meblağların kat ve katıdır. AKP döneminde hem Türkiye sermaye sınıfının geneli madencilik alandaki liberalleşme, teşvikler, vergi indirimleri ve iadeleri ile kamuya verilmesi gereken paraların geri iadeleri ile birikim sağlamış aynı zamanda AKP yandaşları da bu dönemde özel ilgi görerek bu alanda büyümüşlerdir. Bu konuya biraz yakından bakmak gerekirse kronolojik olarak şu şekildedir;

2004 yılında Samsun izabe tesisleri ve Küre (Kastamonu) Bakır işletmesi Cengiz Holding'e satıldı ve 2005'ten itibaren Cengiz Holding bünyesindeki ETİ BAKIR A.Ş. altında faaliyetlerini sürdürmüştür. 2006 yılında Murgul maden ve konsantratör tesisleri Cengiz Holding'e satıldı ve ETİ BAKIR A.Ş. çatısı altında faaliyetlerini sürdürmektedir. 2007 yılında Halıköy Antimuan madeni ve tesisi Cengiz Holding'e satıldı ve ETİ BAKIR A.Ş. altında faaliyetlerine devam etmektedir. 2011 yılında Mazıdağ maden tesisleri Cengiz Holding'e satıldı ve faaliyetlerine ETİ BAKIR A.Ş. çatısı altında devam etmektedir.

2004 yılında yapılan özelleştirme ile ETİKROM

AKP döneminde sadece KİT'lerin tasfiyesi ile yandaş sermaye zengin edilmemiş aynı zamanda alan açılarak, ya da yabancıların yanına ortaklıklar verilerek varsıllaştırılmışlardır. Bunlara biraz değinecek olursak şu şekilde örnekleyebiliriz; FETÖ (Fetullahçı terör örgütü) üyeliğinden dolayı yurtdışına kaçmış ve şirketlerine kayyum atanmış olan Akın İpek'in daha önce sahip olduğu Koza altın işletmeleri Türkiye'nin en büyük altın üreticisidir. 2000'li yılların başında maden sektörüne giren Koza Altın, Newmont şirketinin Türkiye'deki ruhsatları ve ekibini satın alarak bu işe girmiş, zaman içerisinde devlet içindeki fetullahçı unsurlar ve ortağı AKP'nin destekleri ile Türkiye'nin potansiyel altın içeren ruhsatlarını uhdesine almıştır. Koza altın Türkiye'deki ilk altın madeni olan Ovacık altın madenine sahip olup bu madenden sonra 4 adet aktif altın madeni (Çukuralan (Balıkesir), Kaymaz (Eskişehir), Himmetdede (Kayseri), Mastra (Gümüşhane), 1 adet kurulmakta olan (Mollakara, Ağrı, Diyadin) ve fizibilitesi bitmiş ya da devam eden 3 adet daha altın madeni projeleri vardır.

Son zamanlarda batı Anadolu'da adından söz

madeni (Balıkesir) ile beraber kendi üretimini yapan bir maden şirketi durumuna gelecektir.

Bahsedilen örnekler dışında bu kadar daha örnek yazılabilir. Ancak amacın anlaşılması açısından yeterli görülmektedir. Türkiye kapitalizminin tarihi boyunca maden sektörü hem endüstrinin hammaddesinin üretilmesi hem de sermaye birikimi açısından önem arz etmiştir. Bugün "iktisadi ve teknik açıdan ne kadar anlamlı" olduğu tartışmalı olan protestolarla gündeme gelse de madencilik sektörü, sosyalist bir Türkiye'de endüstrinin ve ilerlemenin ana sektörlerden biri olmaya devam edecektir. Türkiye kapitalizminin her döneminde genel olarak ya da dönemin iktidar partisine yakın kapitalist odaklar açısından önemli bir sermaye birikim alanı olarak görülmüştür. Bu açıdan hem KİT'lerin yağması yolu ile (kendilerinin yapamayacakları kadar yatırımın kamu tarafında yapılmasından sonra) hem de iktidar unsurlarının alan açması ile bu alanda sessizce ancak derin bir yağma-talan vasıtasıyla büyümüş ve zenginleşmiş bir kapitalist sınıf ortaya çıkmıştır.

Dünden bugüne Türkiye'de madencilik sektörü politikaları

SEYHUN SARITAŞ

Madencilik sektörü şüphesiz en önemli sektörlerden biridir. Enerji kaynaklarının yanı sıra üretilen birçok üründe ara mal işlevi de görmektedir. Sektör büyük yatırımlara ihtiyaç duyarken aynı zamanda riskler barındırmaktadır. Rezerv araştırmalarına yapılan yatırımlar ne kadar fazla olsa da bazı durumlarda ortaya çıkan rezerv yatırımı karşılamayabilir. Teknolojik gelişmeler bu durumun aşılmasının önünü açsa bile teknoloji ve araştırma maliyetlerin çok yüksek olmasını doğurmaktadır. Sektördeki uluslararası tekelleşme ise bilginin tekelleşmesini ve maliyetin boyutunun yüksek olmasını doğurmaktadır.

1980 sonrası yapılan özelleştirmeler ile birlikte her ne kadar üretim seviyeleri sektörün bazı kollarında düşmüş olsa bile uluslararası araştırma verileri Türkiye'nin madencilik sektörü üretim karnesinde ilerleyen yıllara dair büyük bir potansiyel ortaya koymaktadır.

GSYİH, dış ticaret gibi geniş göstergelere etki edebilecek potansiyelle sahip olan ve içinden geçtiğimiz bu ekonomik kriz koşullarında madencilik sektöründe geçmişte atılan adımların bugüne gelışte etkili olduğu ortadadır.

Türkiye'de ise madencilik sektörüne yönelik politikalar mevcut dönemin hâkim ekonomi görüşü çerçevesinde şekillenmektedir. Hâkim ekonomi politikaları çerçevesinde değerlendirme yaparken, uluslararası ilişkileri ve Türkiye'deki sağ ve sosyal demokrat iktidarların aldığı tavırların ve konumlanmaların sektöre yönelik politikalarını şekillendirdiğini söylemek doğru olacaktır.

Sosyal demokrat iktidarlar kamucu politikaları öne çıkarırken, sağ iktidarlar özelleştirme politikalarını öne çıkarmıştır. Sadece bu parametreleri ele alarak bile "kamucu" politikaların uygulandığı dönemlerde verimlilik, istihdam ve üretimdeki artışın altını çizmemiz gerekmektedir. Aynı zamanda üretim sürecinde ortaya çıkan dışsallıkların -çevreye zarar- kamucu dönemlerde daha az, özelleştirme dönemlerinde ise daha fazla olması mantıklı bir sonuçtur. Özelleştirme dönemlerinde ise üretim ve verimlilik düşerken, şirketlerin kârlılığı büyük ölçüde artmaktadır.

Osmanlı döneminde genel olarak maden kaynaklarının işletme ruhsatı ticari amaçlarla kullanılmıştır. Sanayisi gelişmemiş olan imparatorluğun kaynakları, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin maden bölgelerini işletmesi ile kullanılmıştır. Bu kaynaklar çıkarılıp tekrardan dışarıya satılmıştır. Maden kaynaklarının verimli kullanımı konusunda el ile tutulur bir veri Osmanlı döneminde yoktur.

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte kaynakların ve işletmelerin millileştirilmesi yani yerli sermaye tarafından işletilmesi politikasının önü açılmıştır. İzmir İktisat Kongresi ile birlikte kuruluş için ortaya atılan yerli sermaye sınıfının oluşturulması ve devletin bunu desteklemesi madencilik sektöründe de kendini göstermiştir.

1929 yılında yaşanan kriz ile birlikte devletin ekonomiye müdahalesi tartışma konusu olmuş, 1936 yılında Keynes'in ekonomi görüşlerinin ve krizi aşma yolunun belirginleşmesi ile birlikte devletin ekonomiye müdahalesi dünya üzerinde hâkim olmuştur. Bu dönemde Türkiye'nin Sovyetler Birliği'nde planlı ekonomi uygulanmasından

etkilendiği söylenebilir. Sovyetler'de başarılı bir sanayileşme programı ortadayken Türkiye'de bu dönemde kamucu politikaların hâkim olmasıyla birlikte planlama adımları atmaya başlamıştır.

1940'lı yıllarda ETİBANK kuruluşu tamamlanmıştır. Halk Partisi bu dönemde özelleştirme, girişimciliği destekleme ve yabancı sermaye çekme gibi programlar açıklasa da gerçekleştirilememiştir. Kamu yatırımlarını arttırmıştır.

1951 yılında ise Dünya Bankası tarafından hazırlanan bir rapor hükümete iletilmiştir. Raporda devletin sanayiye geliştirmemesi, özel kesimin maden aramasının ve işletmesinin kolaylaştırılması önerilmiştir. Bu eksende Sermaye Teşvik Kanunu daha sonraki yıllarda ise Maden Kanunu Menderes döneminde yürürlüğe girmiştir. Bu dönemde devletin müdahalesi azaltılmış ve yabancı sermaye kazançlı çıkmıştır.

1960'lı yıllarda ise planlama hâkim olsa da dönem içerisinde sık yaşanan iktidar değişiklikleri istikrarlı bir programın ortaya konulmasına engel olmuştur. 1978 yılına kadar atılan en önemli adım Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun'dur. Bu kanun ile birlikte 1979 yılında 177 saha özel sektörden alınarak devletleştirilmiştir. Yine aynı yıllarda sanayi tesisi kuruluşları gerçekleştirilmiştir.

1963-1979 yıllarında madencilik sektörüne kamu yatırımlarının payı %6,56 iken özel sektörün payı%0,76 seviyesindedir.

1980 yılında ise dünya üzerinde Keynesyen politikaların hakimiyetini yitirdiği ve neoliberal politikaların hâkim olmaya başladığı bir döneme girildi.

Kamunun ekonomiye müdahalesine dair en temel eleştirileri ise kamu açıklarının oluşması, kamunun verimsiz ve kârlılığı az yatırımlar yapması şeklindedir. Özelleştirmelerin arttığı ve dış ticaretin büyük ölçüde serbestleşmeye başladığı bir dönemin kapısı aralandı. Madenler ilk özelleştirilen alanlardan oldu. Türkiye burada yabancı sermaye ve merkezler nasıl bir politika istiyorsa ona paralel hareket etmeye başladı. Bugün yaşadığımız krizin temelleri tamda o dönemlerde atıldı.

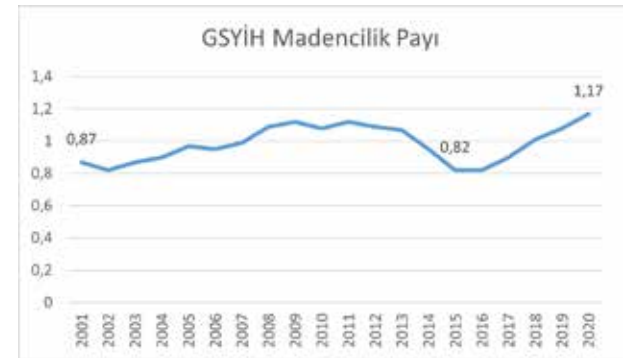
Örneğin TTK(Türkiye Taş Kömürü Kurumu)'nın 1980 yılında 40.000'in üzerindeki istihdamı 2004 yılında 10.000'e gerilemiştir. 1980 yılındaki 7000 tonun üzerindeki üretim 3000 tonun altına gerilemiştir.

Madencilik sektörünün özelleştirilmesi şirket kârlarını büyük ölçüde arttırmıştır. Şirketler yatırımlarını kârlılık oranlarına göre yapmaktadır. Üretim ve istihdam artışı yaratmak veya negatif dışsallıkları azaltmak gibi bir gayeleri bulunmamaktadır.

Sektörde özelleştirme adımları devam ederken dış ticarete ve GSYİH oranında önemli bir değişiklik yaşanmadı. Dış ticaret verileri ve GSYİH içerisinde madencilik sektörünün payı aşağıdaki grafiklerde verilmektedir.

ÇİTOSAN - TÜRKİYE ÇİMENTO VE TOPRAK SANAYİ VAKFI	14.06.1995
ETİ HOLDİNG A.Ş.	20.12.2020
İSKENDERUN DEMİR VE ÇELİK A.Ş.	2.03.1998
KARABÜK DEMİR ÇELİK FABRİKASI	30.12.1994
TDÇİ	05.01.2001
BAĞLI ORTAKLIKLAR	
BOZÜYÜK SERAMİK SAN.	14.06.1995
ÇİNKUR ÇİNKO KURŞUN METAL SANAYİİ A.Ş.	25.11.1993
ETİ BAKIR A.Ş.	16.07.2000
ETİ ELEKTROMETALURJİ AŞ	10.10.2000
ETİ GÜMÜŞ A.Ş.	18.09.2000
ETİ KROM A.Ş.	12.10.2000
KBİ KARADENİZ BAKIR A.Ş.	25.11.1993
KONYA KROM MAGNEZİT AŞ	23.11.1995
KUMAŞ KÜTAHYA MANYEZİT İŞLETMELERİ A.Ş.	26.11.1992

Bugün ise Türkiye'deki maden çalışmaları aynı Osmanlı döneminde olduğu gibi yabancı şirketler ile birlikte yapılmaktadır. Kamunun aracılık görevi üstlendiği ve ülkemizin madenlerindeki zenginliklerin yabancı şirketler ile bölüştürüldüğü bir tablo ortaya konmaktadır. Bunun altında yatan neden ise 1980 ve 2000 yıllarında yaşanan kırılmalardır. Yabancı para ile ekonominin finanse edildiği

dönemin sonuna AKP adına gelinmektedir. Dolar-Enflasyon-Faiz sarmalında TCMB rezervlerini erirken, sıcak para ihtiyacı artmaktadır. Bu doğrultuda, altın gibi rezervlerin aranması için doğrudan yabancı şirketlere verilen ihaleler ile birlikte ortaya çıkan rezerv bölüştürülmektedir.

Sonuç olarak özellikle madencilik sektörü yapısı gereği devlet müdahalesinin yoğun olması gereken bir sektördür. Özelleştirme ise üretimi, istihdamı arttırmazken, şirket kârlılığını arttırmakta ve toplam faydayı azalmaktadır.

Ülkemizin kaynaklarının verimli kullanımı, üretim artışı, istihdam ve krizden çıkış, kamucu ve planlı ekonomidedir.

Kaynakça

- İhracat Genel Müdürlüğü Maden, Metal ve Orman Ürünleri Daire Başkanlığı. (2021). MADENCİLİK. T.C Ticaret Bakanlığı
- Maden Dış Ticareti. (2022, Temmuz 31). <https://www.mta.gov.tr/>: <https://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-dis-ticaret> adresinden alındı
- Tamzok, N. (2005). Türkiye Madencilik Sektöründe Yapısal Dönüşüm ve Sonuçları. Türkiye 19. Uluslararası Madencilik Kongresi ve Fuarı, (s. 5-20). İzmir: Maden Mühendisleri Odası.
- TAMZOK, N. (2019, aralık 20). Türkiye Madencilik Sektörü İçin Bir Politika Çerçevesi. Madencilik Politikaları Çalıştayı. TMMOB Maden Mühendisleri Odası.

Damattan al haberi: Berat Albayrak'ın enerji bakanlığı

VEDAT AKTAN

Bir aile saadeti örneği üzerinden yükselişleri tepe noktaya ulaşıyor ve bundan sonra devlet ve AKP içinde önlerini alan olmuyor. Berat Albayrak, 10 Temmuz 2004'te Erdoğan'ın kızı Esra Albayrak ile o dönemin parası olan 500 milyar lira mal edilen bir düğün ile evlilik yaptı. Aileye ait olan şirketin kuruluş tarihi 1952 olarak gözüküyor, 1980'lere kadar küçük bir firma olan şirketleri bu tarihte sıkıyönetimin atadığı belediye başkanının ihaleleri vermesi ile büyümeye başlıyor. Önemli dönüm noktası sayılacak diğer bir nokta ise Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olduğu tarihten sonra belediye müteahhidi olarak anılmaya başladıkları dönem ile önleri açılıyor. 2000'li yılların başına kadar inşaat, atık toplama ve taşımacılık alanlarında faaliyet yapan şirket, diğer alanlara da girmeye başlıyor. 1997'de Yeni Şafak gazetesini kuran şirketin 2000 yılındaki geliri 150 milyon dolara yükselirken, 2003 yılından itibaren arka arkaya farklı alanlarda iş yapan, 150 milyon dolar olan cirosunu 2008'de 1 milyar dolara taşıyor. Yani 40 senede toplayamadığı parayı, sadece 5 sene içinde kazanmış oluyor.

Büyüme ise bu dönemde daha çok özelleştirme ihaleleri ile zirveye ulaşıyor. Şirket, 2004 yılından itibaren özelleştirmeden ve kamu satışlarından Konya Ereğli Tekstil, Trabzon Limanı, Tümosan ve İktisat GYO gibi şirketleri bünyesine katan Albayrak, Balıkesir SEKA'yı alarak 2008 yılında 1 milyar dolar ciroya ulaşıyor. 2013 yılına gelindiğinde ise Albayraklar enerji sektörüne giriyor. TMSF'nin 2007 yılında el koyduğu Sabah-ATV grubunu Nisan 2008'de Çalık Holding 1,1 milyar dolara satın aldı. Bu rakamın 750 milyon dolarının, iki kamu bankasından, Halkbank ile Vakıfbank'tan sağlanan 375'er milyon dolarlık krediyle karşılanması tartışmalara yol açtı. Berat Albayrak'ın abisi Serhat Albayrak, halen Sabah-ATV grubunu bünyesinde barındıran Turkuvaz Medya Grubu'nun CEO'luğunu yürütüyor.

Berat Albayrak ve Çalık Holding 2010'dan sonra sıkça Türkmenistan'daki enerji alanındaki yolsuzluk iddiaları ile gündeme geldi. Çalık Holding'in adı 2012 yılında da gölge CIA olarak bilinen Stratfor yazışmalarında geçiyor. Bunun üzerine 2013 yılında Berat, büyük enerji yatırımları olan Çalık Holding CEO'luğu görevini bırakma kararı aldı.

İşler bu noktadan sonra daha fazla karmaşıklaşıyor. Daha sonra simi IŞİD petrollerinin aktarımına kadar giden şirketlerin kurulması ve uluslararası

belgelerde kara para aklayan şirketler ile anılmaya kadar gidiyor.

Panama belgeleri ile de ortaya çıkan tabloda, 7 Kasım 2009'da bu iki şirket (Singapurda kurulan) offshore cenneti Karayipler'deki British Virgin Island (BVI)'a taşındı. 26 Şubat 2010'a gelindiğinde Grand Fortune Ventures ile Lucky Ventures Türkiye'de yüzde 50'er ortaklıkla "Petrodrill" şirketini kuruyor. 25 Mart 2011'de ise Türkiye'de yüzde 50 hisse Ahmet Muhassiloğlu, yüzde 50 de Grand Fortune Ventures'a ait "Powertrans Petrol ve Enerji" şirketi kuruldu. Ahmet Muhassiloğlu bir dönem Çalık Holding'in Türkmenistan'daki CEO'luğunu yapankişi idi. Ahmet Muhassiloğlu Powertrans'taki yüzde 50 hissesini Lucky Ventures'a devretti. Artık Powertrans, tamamen Grand Fortune Ventures ve Lucky Ventures adlı iki şirketin olacaktı. Gelelim bu şirketlerin uluslararası enerji satışlarına.

Reuters muhabirlerinin yaptığı bir araştırmaya göre, Kuzey Irak'tan Ceyhan'a gelen petroler başta Amerika ve İsrail'e satıldı. Haberlere düşen bilgilere göre üst düzey bir Irak petrol bakanlığı yetkilisi, "Powertrans isimli bir Türk şirketi, Kürt hükümeti için aracılık ederek, ihaleler aracılığıyla petrolü tüccarlara satıyor. Ham petrolün çoğu İtalya'da Trieste'ye giderken, kondensat petrol Fransa, Almanya, Hollanda, hatta Latin Amerika'ya gitti. Bu yılın başından beri, Kürt petrolüyle yüklü en az dört yük İsrail'e gitti. Ticaret kaynakları İsrail'in Hayfa'daki Petrol Rafineri Limited (ORL) fabrikasının bu petrolün bir kısmını işlediğini belirtti. Tüccarların açıklamalarına göre, Aşdod yakınlarındaki bir rafinerinin sahibi olan Paz Petrol şirketi, son dokuz ayda en az iki petrol yükü satın aldı" açıklamalarında bulundu. Gümrük mevzuatına göre transit taşıma yapan firmalar tarafından Türkiye'ye girişte gümrüğe "Transit Beyannamesi" veriyor. Bu beyannameyi inceleyen gümrük yetkilileri taşıyan yükü kontrol ediyor ve mühürlüyor. Böylece mühürlenmiş yükün (petrol, uçak yakıtı) gümrüklü sahadaki çıkış anına kadar yurt içine bırakılmasına karşı önlem alınıyor.

Transit ham petrolü taşıyan araçlar Habur sınır kapısından Türkiye'ye giriyor. Burada yapılan kontrol ve denetimler sonrasında gümrüğe verilen "Transit Refakat Belgesi" ile Mersin Ataş Rafinerisi'ne gidip, gümrüğün denetimi altında boşaltım yapıyor.

Habur'dan ham petrol ile giriş yapan tankerlerin Mersin'de yapılan boşaltım kontrollerinde çok sayıda tankerde yakıt yerine "su" çıktığı tespit ediliyor. Ancak Habur sınır kapısında tankerlerin

girişi sırasında yapılan kontrollerde herhangi bir su tespiti yok.

Habur'dan giren petrol, mühür kırıldıktan sonra "müsait" bir yerde ve "uygun" miktarda boşaltılıyor. Boşaltılan petrol su doldurularak kamufle ediliyor. Yani merkezi Irak yönetiminin "kaçak" ilan ettiği Kürt petrolü "duble kaçak" yöntemle yurttan bırakılıyor. Bu durum gümrük memurlarınca da tutanak altına alınıyor. Buna dair bir bilgiyi Mart ayında, YPG'nin elindeki IŞİD üyesi Türk militan, IŞİD'in ürettiği petrolü Türkiye'ye sattığını ve Türk yönetiminin bu durumdan haberinin olmamasının imkânsız olduğunu söyledi.

IŞİD'li esir, "Petrol ticareti yapıldığını iyi biliyorum. Ayrıca IŞİD'e gıda ve diğer gerekli ürün yardımları da yapılıyor. IŞİD'e karşı ambargo uygulandığı için gıda ürünlerini bulmaları kolay değil. Para, silah ve mühimmat yardımı da yapıyorlar. Tüm bunlar açık şekilde yapılıyor" dedi. Berat ve ortaklarının sicili sadece içerdeki maden ve enerji yağmaları ile değil uluslararası kaçakçılık ve terör ile şekilleniyor.

Varlık fonu akrabalarına emanet

Servetlerinin büyük kısmını sadece dış operasyonlar ile değil aynı zamanda denetlenemeyen şirketler aracılığı ile de içerde devam ettiriliyor. Sayıştay'ın denetleyemediği, yedi farklı sektörden tam 27 kamu iştirakinin bağlı olduğu ve milyarlarca lirayı yöneten Türkiye Varlık Fonu'nun (TVF) altı ayrı şirket kurduğu açığa çıktı. Bu altı şirketin 236 milyon TL sermaye ile kurulduğu belirtildi. Varlık Fonu'nun kurduğu şirketlerin yönetimde yer alan isimler ise oldukça dikkat çekici. İnternet siteleri dahi olmayan şirketlerin yönetiminde Bilal Erdoğan ile Berat Albayrak'a yakın isimler yer alıyor. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin birçok şirkette, bankada yönetici olduğu da açığa çıktı. Şirketin yönetim kurulu başkan vekilliği görevini ise Cumhurbaşkanı Erdoğan damadı, eski Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın danışmanı Ömer Demirhan yürütüyor. Aynı zamanda Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları (KARDEMİR) yönetim kurulu başkan vekili olan Demirhan daha önce de iktidara yakınlığıyla bilinen Çalık Holding'de çalıştı.

İktidar cephesi ve holding arasındaki ilişkiler o kadar grift hale geçmiş ki kimin parası kimin elinde belli değil. Soygunu tek elden ve tek şirket ile yapmayan madenler ve enerji üzerinde bakanlığın döneminde neredeyse bir tekel kuran Albayrakların sicilinin tamamının ortaya dökülmesi biraz zaman alacak gibi.

Uzel Makine işçilerine Türk-İş'ten hakaret

Hakları için 15 yılı aşkın süredir direnen Uzel işçileri, direnişlerine göz kulak kapatan Türk-İş'i protesto için İstanbul şubeler binası önünde buluştu. Uzel makine işçileriyle birlikte, Nakliyat-İş üyesi diğer işçiler de eyleme katılırken, Türk-İş'in direniş kırıcı eylemleri protesto edildi. Patronların safında tutum alan Türk-İş'e karşı "kahrolsun sarı sendikacılık" sloganı atan işçiler, ilginç bir tepkiyle karşılaştı. Türk-İş'e bağlı Türk Metal sendikası yöneticileri olduğu öğrenilen kişiler tarafından el hareketi çekilen işçiler, duruma büyük tepki gösterdi.

Olay sonrasında işçilerin bağlı olduğu Nakliyat-İş sendikası bir açıklama yayınladı. Açıklamada olay kınanırken, "işçilerin kararlılıkla mücadele edeceği" duyurusu yapıldı. İşçiler de duruma tepkisini gösterdi. Türk-İş yöneticilerine "istifa çağırısı" yapılırken, sosyal medyada "özür dile" kampanyası başlatıldı. Olayın ardından Türk-İş tarafından herhangi bir açıklama yapılmazken, Türk Metal sendikasının "provokatif" tavrı devam etti. Sosyal

medyada sendikanın "gayr-ı resmi" troll hesapları, olayı provokatif bir zemine çekmeye çalıştı.

TKH: "Sarı değil, kara sendikasıdır!"

Türkiye Komünist Hareketi de olaya dönük olarak tepki gösterdi. Bir açıklama yayınlayan TKH, Türk-İş'i kara sendika olarak tarif etti. Açıklama şöyle:

Sarı değil, kara sendikasıdır!

Türk-İş yöneticisi olan ve Türk Metal Sendikasına bağlı olduğu iddia eden şahıslar, Uzel Makine işçilerinin "haklı" tepkisine el hareketiyle cevap vererek kimin safında olduğunu kamuoyuna açık bir biçimde ilan etmiştir.

Uzun yıllardır hak arayan Uzel Makine işçileri, karşısında her daim patron-sarı sendika-iktidar üçlüsünü bulmaktadır. En basit tazminat hakları bile hiçe sayılan Uzel Makine işçilerinin, on yıllarca emek verdikleri işyerinden haklarını talep ederken, böyle bir hakaretle karşı karşıya kalmış

olması kabul edilebilir değildir. Bu hakaret sadece Uzel Makine işçilerine değil, emeği için mücadele eden tüm işçilere karşı edilmiştir.

İşçilerin mücadelesi karşısında her daim patronların safında yer alan Türk Metal Sendikası, sarı değil, kara bir sendika olduğunu kanıtlamıştır. Kara sendika Türk Metal'in tek derdi patronlar için "fedailik" yapmaktır.

Emekçilerin sırtında kambur olan Türk Metal Sendikasının yöneticileri, sendikacıdan çok kabadayı gibi hareket etmektedir. Bu hareketi çekenler, emekçilerin mücadelesi karşısında yok olup gitmeye mahkumdur.

Nakliyat-İş üyesi olan Uzel Makine işçilerinin ve direnişinin yanında, kara/sarı sendikacıların karşısında olan partimiz, emekçileri patronların uzantısı haline gelen kara/sarı sendikalara karşı mücadeleye omuz vermeye çağırıyoruz.

Gençlik boyun eğmiyor!

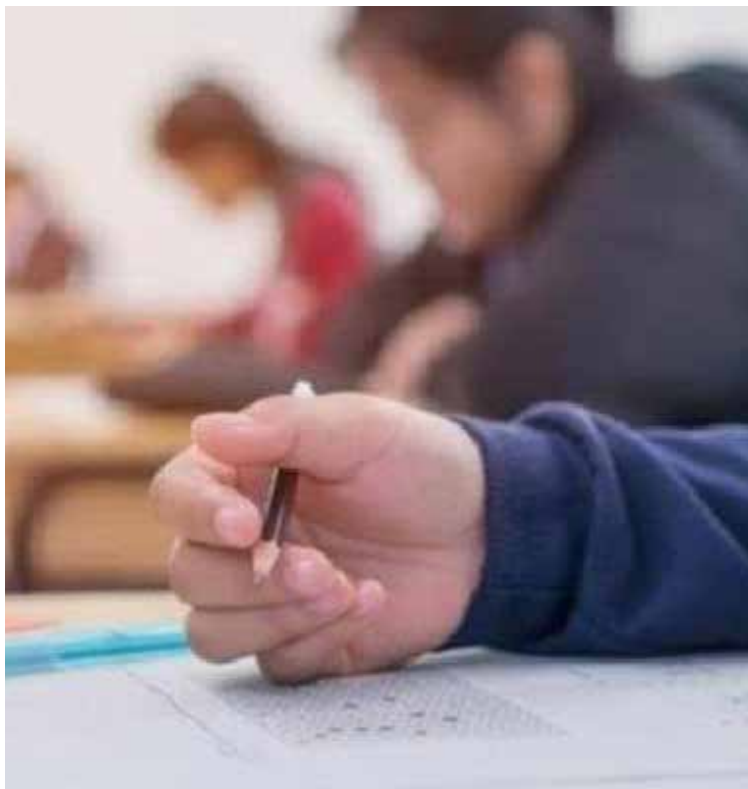
ODTÜ'de resmi tören yapılmamasına karşı öğrenciler, akademisyenler ve mezunlar kendi olanaklarıyla tören düzenledi.

ODTÜ'de rektörlüğün önceki yıllardaki gibi protesto olmaması için Devrim Stadyumu'nda yapılmasını yasaklamaya çalıştığı mezuniyet töreni engel tanımadı. Resmi tören yapılmamasına karşı öğrenciler, akademisyenler ve mezunlar kendi olanaklarıyla mezuniyet törenini düzenledi. Ailelerin de kitlesel katılımıyla gerçekleşen törende öğrenciler, Bugün mezuniyetimizden şenliğimize bizim dışımızda alınan tüm kararların karşısında dayanışmamızla, mücadelemizle var olmaya devam edeceğimizi bu mezuniyet aracılığıyla bir kez daha gösterdik" denildi.

Rektörlük mezuniyet töreni için kampüse girişte "birinci derece aile yakını" sınırlan-

dırması getirirken, üniversitenin A1 ve A4 kapılarında polis konuşlandırıldı. Mezuniyet töreni için hazırlanan bazı pankartların kampüse girişi polis tarafından engellendi.

Ancak mezuniyet törenine öğrenciler, aileler, akademisyenler ve mezunları katılımı kitleseldi. Törende sık sık "Verşan Kök ODTÜ'ye rektör olamaz" sloganları atıldı. Tören ABB'nin Melih Gökçek döneminde ODTÜ ormanının bir kısmını katlederek başlattığı Rant Yolu projesinin geçtiğimiz günlerde Mansur Yavaş tarafından tekrar başlatılmasına karşı "Mansur Yavaş bize karşı Melih Gökçek olmak istiyorsa biz de onun karşısında Kavaklık direnişi olacağız!" sözlerinin yer aldığı tepki mesajıyla başladı. Ardından ODTÜ Eşli Danslar Topluluğu'nun gösterisi ile devam eden tören saat 17.00 civarında geleneksel açılış konuşmasıyla resmen başlamış oldu.

Yandaşlar FETÖ'yü aratmıyor: KPSS skandalı

KPSS sorularının sızdırıldığı ve sınavda şaibe olduğu iddiası üzerine başlatılan soruşturmanın ön raporu DDK tarafından hazırlandı. Uzmanlar tarafından hazırlanan ön raporda 3 sorunun birebir aynı, 10 soruda ise benzerlik olduğu tespit edildi. Soruşturma çerçevesinde soruları hazırlayan ÖSYM çalışanlarının ise ifadesine başvuruldu.

Sınav öncesi sızdırıldığı iddia edilen 20 soru uzman ekiplerce incelenirken, hazırlanan ön raporda 13 şüpheli sorunun olduğu belirlendi. Uzmanlarca yapılan incelemede 3 sorunun birebir aynı olduğu tespit edilirken, bu soruların cevap şıklarının örtüştüğü de

ortaya çıktı. 10 sorunun ise benzerlik gösterdiği belirlendi. İncelemelerin ise halen devam ettiği bildirildi.

Soruların sızdırıldığı iddia edilen Yediiklim Yayınevi ve soru uzmanları ile ÖSYM çalışanlarının telefon arama ve baz kayıtları da mercek altına alındı. Sınav öncesi, şüpheli görüşme olup olmadığı araştırıldı. ÖSYM çalışanları ve yöneticilerine yönelik iddialar Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Memur Suçları Bürosunca yürütülürken, Yediiklim Yayınevi ve çalışanlarına yönelik soruşturmanın Müracaat ve Suçüstü Savcılığı'na yürütüldüğü öğrenildi.

“İşçi sınıfının bugün ihtiyaç duyduğu reçete siyasaldır!”

2022 Temmuz ayı işçi sendikaları üye sayıları bakanlık tarafından açıklandı. Bakanlık verilerine göre işçi sendikalarının üye sayıları artmış görünüyor. Son yıllarda benzeri verilerin açıklanmasıyla birlikte sendikaların durumu üzerine TKH MK üyesi İrmak İldır ile konuştuk. Okurlarımızla röportajımızı paylaşıyoruz.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı işçi sendikaları üye sayılarını her altı ayda bir açıklıyor. Son olarak Temmuz 2022 tarihli üye sayılarını açıkladılar. Son açıklanan tebliğe göre üye sayısı artmış gözüküyor. Bu durumu nasıl yorumluyorsunuz?

İrmak İldır: Bakanlık, kendi sisteminde kayıtlı olan sendikalı işçi sayılarını her yılın Ocak ve Temmuz aylarında duruyor. Yılda iki kez açıklanan bu sayılar, 2013'ten beri bakanlığın belirlediği kendi kriterlere göre açıklanıyor. Uzun süredir “sendikalı işçi” sayısı açıklanan tebliğlere göre artışta. Ancak gene işçi sayısı da artış gösteriyor. O nedenle artış oranları oldukça düşük.

2022 Temmuz verilerine göre 2 milyon 280 bin işçi sendikalı gözüküyor. Bakanlığın verilerine göre tüm işçilerin yüzde 14,26'sı sendikalı. Sayısal olarak 2013'ten beri en yüksek sayıya erişilmiş olsa da, 2013'ten bu yana oransal olarak en yükseğe 2021 Temmuz döneminde varılmıştı. 2021 Temmuz ayında sendikalı işçi oranı 14,41 olmuştu. Ancak bu orana varılmasının nedeni salgın kaynaklı istihdamda yaşanan daralmaydı. Şimdi işçi sayısı artınca, oransal olarak belli bir miktarda azalma yaşandı.

Gene de buna rağmen sendikalı işçi sayısı küçük miktarlarda artış gösteriyor. 2012'de Bakanlık'ın yaptığı değişiklik sonrası 2013 Ocak ayında işçi sendikalaşma oranı yüzde 9,21'di. O dönem toplam 1 milyon bin 671 işçi sendikalıydı. Her yıl küçük miktarlardaki artışla şimdi 14,41 oranına gelindi.

“Sendikalaşma eğilimi düzen partilerinin işçileri kontrol etme güdüsüyle yükseliyor”

S.C: Uzun süredir sendikalı işçi sayısının arttığından bahsediyorsunuz. Bunun nedeni nedir?

I.I: İşçi sendika üyeliklerindeki “artışın” sadece teknik bir terim olduğu ortada. Sadece iki ölçüt ile bu durumun neden teknik bir artıştan ibaret kaldığını açıklayabiliriz. Birincisi; toplu sözleşme yetkisi sahibi işçilerin oranıdır, ikincisi bu artışın “kaynağıdır”. İkisi de rahatlıkla ölçülebilir.

Sendikalı olmanın en büyük avantajı olan “toplular sözleşme yapma yetkisi” son derece düşüktür. Ülkelerin mevzuatları birbirinden farklı olduğu için, sendikalaşma düzeyi ile toplu sözleşme yapma yetkisi doğrusal bir ilişki yok. Ancak örneğin İtalya'da tüm işçilerin sendikalı olmaları dahi “toplular sözleşme yapma yetkisine” sahip olduğu biliniyor. Türkiye'de toplu sözleşme yetkisine sahip işçi oranı, yüzde 9 civarındadır.

İkinci ölçüt ise sendikalaşmanın kaynağı olduğu-

nu söylemiştik. Özellikle 2017'den beri sistematik artışın nedeni taşeron işçilerin kamuya geri dönüşü kaynaklıdır. Yerel yönetimlerdeki işçiler kamuya işçisi sayılınca sendikalaşma oranlarındaki artış bir anda hızlandı. Özellikle iktidara yakın yandaş ve sarı sendikalar arasında ciddi bir yarış var.

Düzen partileri hâkim oldukları yerel yönetimlerde kendine yakın gördükleri sendikalara işçileri geçirerek “biz örgütlenmeye saygılıyız” imajı veriyor. Dahası, yerel yönetimlerdeki işletmeleri kendi arka bahçesi olarak gören düzen partilerinin kendi işçilerini “kontrol etme” pratiğine dönüşüyor bu tür örgütlülükler. Aynısını kamunun diğer kesimlerinde de görebilirsiniz.

“Bu tür destekli sendikalar aynı zamanda ticaret örgütlenmeleridir!”

S.C: Öyleyse bu artışın nedeni sermaye partilerinin “politik imajları” mıdır?

I.I: Elbette işçilerin sendikalaşma eğilimindeki artış yalnızca buradan kaynaklanmıyor. Emekçilerin kriz koşullarında ekonomik mücadeleleri bu sendikal arayışları tetikliyor. Özellikle bir dizi bağımsız sendikanın ve DİSK içindeki bazı sendikaların bu konudaki pratikleri “her türlü zorluğa karşı” önemlidir. Gene de bu pratiklerin geniş emekçi kesimleri tarafından “izlendiğini”, “takdir edildiğini” bilsek de, örgütlenmelerin önünde çeşitli yasal engeller vardır.

2022 Temmuz'u itibarıyla Türkiye'de 216 sendika bulunuyor. Yasalara göre toplu sözleşme yetkisi, bir işkolundaki işçilerin yüzde 1'ini örgütleyen sendikalara verilmiş durumda. Bu sendikaların sadece 60 tanesi barajı geçebilmiş durumda. Üstelik barajı geçen sendikaların 49 tanesi Türk-İş ve Hak-İş üyesi. Bu iki sendika, özellikle de Hak-İş, iktidarın desteğiyle bu büyüklüğe ulaşmış durumda. 2013'ten bu yana büyümesi üç kat!

Dolayısıyla bu sendikalaşma türü, aslında sermayenin ve onların partilerinin arka bahçesi haline dönüşmüş yapılar tarafından büyük oranda sağlanmış durumda. Bu tür “destekli” sendikalar sermayenin kontrol gücü haline dönüşmüş “ticaret” örgütlenmeleridir.

Bunun en önemli örneklerini Türk Metal de ya da Hizmet-İş, Yol-İş gibi sendikaları da görebilirsiniz. Sadece patronlarla içli dışlı olmak gibi özellikleri yok, aynı zamanda patron örgütlerinden aldıkları paralarla ve fonlarla “ticari örgütlenmeler de” kurmuş durumdadır. Dolayısıyla ortada “imajdan” fazlası var. Sermaye düzeninin bekası için bu oluşumlar aracılığıyla “sendikalaşma” destekleniyor.

“Su yatağını bulacak ve sarı sendikalar nehre sürüklenecek”

S.C : Geçtiğimiz günlerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin bir konuşmasında “sendikalaşmanın önünde duran kim varsa bizi bulur” şeklinde bir cümle kurdu. Bu durum gerçeği yansıtıyor mu?

I.I: Açık bir biçimde hayır. Örneklerini bolca gördüğümüz bir şekilde, bağımsız bir işçi örgütlenmesi ortaya çıktığında en başta bakanlık yetkilileri patronların yardımına koşuyor! İşkolu tespit davaları öncesinde el altından “kimlerin sendikalı olduğunun sızdırılmasından”, her türlü kayıtdışılığın sümen altı edilmesine kadar bir çok uygulama ile işyeri örgütlenmelerine zorluk çıkarılıyor. Bu gibi uygulamaları DİSK içinde Nakliyat-İş ve Birleşik Metal, bağımsız sendikalar İYİ-SEN, AV-SEN, Bağımsız Maden-İş gibi sendikalar iyi bilir. Bu sendikaların ve işçilerin yaşadığı pratik açık: sendikalaşmanın önünde duran sadece patronlar değil, onların siyasi temsilcileri de durmaktadır.

“Öyleyse neden bu açıklamaları yapmak zorunda hissediyorlar?” sorusu okurların aklına gelebilir. Amaçları “şirin” gözükmek değil. Gene yukarıda ifade ettiğimiz üzere yandaş sendikaların önünü daha fazla açmak niyetleri. Ortada kriz koşulları varken, sarı sendikaların pratiklerini işçiler çoktan aşmış durumdadır. Ancak “sahte örgütlenmelerin” önünün açılması ve “demokrasi” görüntüsünün verilmesi gerekiyor. Aksi durumda, su yatağını bulacak ve taşan nehir “sarı sendikaları” kum gibi süpürüp götürecektir.

“Görevimiz siyasal ve ekonomik mücadele arasındaki mesafeyi kapatmaktır”

S.C: Bu durumda sendikaları ve işçi sınıfını bekleyen nedir? Ortada tamamen “kontrollü” bir yapı mı var?

I.I: Türkiye uzun yıllar sendikalaşmada alt basamaklarda kalan bir ülke. OECD ve ILO'nun verileri farklı olsa da, bu verilere göre uzun yıllar ortalamasının gerisinde kalmaktadır. 2020 yılının verilerine göre OECD ortalaması yüzde 15, gene OECD'ye göre Türkiye'de sendikalaşma yüzde 10 civarında. Şimdi resmi veriler OECD'nin açıkladığı ortalamaya yakınsamış durumda. Bu yakınsamayı sağlayan dinamikleri yukarıda ortaya koymaya çalıştık. Ancak ortada “tamamen” kontrollü bir yapı yok.

Sarı sendikaları aşan bir dizi pratik son beş yılda pek çok örnekte karşımıza çıktı. Bunların örgütlenme eğilimini beslediği açık. Gene de bu eğilimin esas belirleyici güç olmasına mesafe vardır.

Bizler bugün 20.yüzyılın ortasındaki pratikleri aynen uygulayacak bir örgütlenme pratiğine girme şansımız bulunmuyor. Öte yandan sorun ekonomik değil, siyasaldır. Sendikaların bir geçim ve kontrol aracına dönüşmesi de, sermaye gücünün siyasal ağırlığından kaynaklıdır. İşçi sınıfının bugün ihtiyaç duyduğu “reçete” siyasaldır. O nedenle siyasal ve ekonomik mücadele arasındaki mesafeyi kapatmak gerekmektedir. Sosyalistlerin önündeki görev, bu mesafeyi kapatmaktan geçmektedir.

“Sınıf tavrını ortaya koyacak” dediğimiz zaman bu mesafeyi kapatmak için yola çıkmıştık. Şimdi bu konuda bizler gibi düşünen dostlarımızın sayısının arttığını görüyoruz. Bu olumlu bir gelişmedir. Şimdi bunun hakkını vererek yola devam etmemiz gerekmektedir.

Asbestli gemiye tepkiler durmuyor

Brezilya donanmasına ait Nae Sao Paulo gemisinin sökülmesi için İzmir Aliağa'daki tesislere gönderilmesi kamuoyunda büyük tartışma başlattı. Geminin sökülmesinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından izin verilmesi tepkileri arttırırken, Bakan Murat Kurumsuz'un açıklamaları da konuyu alevlendirdi. Uzmanlara göre geminin sökülmesinde en az 700 ton asbest çıkması bekleniyor. Diğer kimyasal atıklarla birlikte geminin 1300 tondan fazla atık üreteceği düşünülüyor.

Bakan Kurumsuz'un yaptığı açıklamada ise geminin sadece 9 ton atık üreteceğini iddia etti. Ancak uzmanlar bunun mümkün olmadığını söylüyor. Geminin ikizi olarak bilinen bir diğer geminin Hindistan'a söküme gönderildiği ve 760 tondan fazla asbest taşıdığı kayda geçirildiği belirtildi. Geminin "ikiz kardeşinin" Hindistan'daki mevzuata göre geri gönderildiği kaydedilirken, uzmanlar "Hindistan'ın bile kabul etmediği gemiyi biz kabul ediyoruz" diyerek durumu eleştirdi.

"Türkiye dört-beş kat daha ucuza çalışıyor"

Dokuz Eylül Üniversitesinde Çevre Mühendisliği bölümünde Dr. Öğretim Üyesi olarak bulunan Enver Yaser Küçükgül, "gemide 1500 tondan fazla tehlikeli atık bulunabilir" yorumunda bulundu. Basına konuşan Küçükgül, "Türkiye için gemi söküm işi "komik" derecede az miktarda bir ekonomik getiri sağlıyor. Dünya piyasasından dört beş kat daha ucuza çalışıyoruz" diyen Küçükgül, "bu işten sadece üç-beş kişi kazanıyor, herkes kaybediyor" yorumunda bulundu.

TKH İzmir İl Örgütü: "Paranız batsın, işçiler yaşasın"

Duruma tepki gösteren TKH İzmir İl Örgütü, Aliağa Demokrasi meydanında basın açıklaması gerçekleştirdi. TKH İzmir İl Örgütü "Paranız batsın, işçiler yaşasın" başlığıyla basın açıklamasını duyurdu. Açıklamada şu ifadeler kullanıldı:

"Brezilya donanmasına ait Nae Sao Paulo adlı savaş gemisi Aliağa'da SÖK Denizcilik şirketi söküm tersanesi tarafından satın alındı. Uzun süre Fransa'nın nükleer silah yapımında kullanılan gemide, asbestin yanı sıra pek çok ağır metaller, ze-

hirli gazlar, radyoaktif maddeler, hidrokarbonlar, balast suyu gibi insan sağlığını ve çevreyi tehdit eden kimyasallar bulunuyor. Başta gemi söküm işçisi olmak üzere Aliağa halkını ve buradaki tüm canlı yaşamını hastalık ve ölüme götürecektir bu geminin gelişine onay verilmesini reddediyoruz!

SÖK Denizcilik şirketi açıklamasında gerekli incelemeleri yaptıklarını, firmalarının yıllardır sektörde yasalara uygun şekilde söküm işlemlerinin yapıldığını, bu alanda deneyimli olduklarını söylüyor! Biz bunları yıllardır Gemi Söküm işçilerinin koşullarından, ölümle ve hastalıkla burun buruna çalışmalarından, iş cinayetlerinden tanıyoruz ve biliyoruz! Sizler işçi ölümlerinde deneyimlisiniz! Sizler işçileri ölümle açlık arasında bırakmakta deneyimlisiniz!

Sizler Gemi Söküm emekçilerinin en haklı talebi olan insanca yaşam ve çalışma koşulları talebinin tam karşısında durmakta deneyimlisiniz! Biz sizleri tanıyoruz ve biliyoruz!"

Doğuş Üniversitesi öğrencileri zamlara karşı buluştu: Müşteri değil öğrenciyiz!

Özel üniversitelerin eğitim ücretlerine yaptığı yüksek zamlara karşı tepkiler devam ediyor. Doğuş Üniversitesi'nin, yüzde 250'yi aşan zam yapmasına karşı üniversite öğrencileri eylem gerçekleştirdi.

Doğuş Üniversitesi'nin "Eğitim hayatın boyunca eğitim ücretlerine yıllık artış %5'i geçmeyecek" diye reklamlar yaptığını ve öğrencilere bunun garantisini verdiğini ifade eden öğrenciler, Doğuş Üniversitesi'nin sözünde durmadığını ve öğrencilerin geleceğini önemsemediğini söylüyor.

"Parasız eğitim, eşit eğitim!", "Müşteri değil öğrenciyiz!", "Yapılan zamlar geri alınsın!" sloganlarının atıldığı eylemde Doğuş Üniversitesi öğrencileri adına basın açıklaması okundu.

Doğuş Üniversitesi'nin sözünde durmadığının, yıllık ücret artışında ifade ettiği oranın çok üzerinde zam yaptığının, bunun öğrencileri eğitimi bırakmaya iteceğinin ve her türlü zorlukla mücadele ederek çocuklarını okutmaya çalışan aileleri zor duruma sokacağına ifade edildiği basın açıklamasının tamamı şu şekilde:"

2022-2023 eğitim ve öğretim yılı eğitim ücretleri, büyük zamlarla açıklandı. Doğuş Üniversitesi öğrencileri olarak güncel ödemelerimizin bize söylenen tutarın çok üzerinde olduğunu gördük.

Doğuş Üniversitesinin kayıt dönemlerinde boy boy yaptığı reklamlardan en öne çıkanı "En fazla %5 zam yapacağız." reklamı olmuştur. Birçok sıra arkadaşımız eğitim hayatlarını verilen bu söz ile bu sıralara taşımıştır. Üniversite yönetimi bu sözünü reklam amacıyla binalara boydan boya asmış, bildirilerle bizlere dağıtmıştır. Bunlar hepimiz tarafından bilinmektedir. Kayıt esnasında da her öğrenciye bu durumun garantisi verilmiştir.

Bugün geldiğimiz noktada ise Doğuş Üniversitesinin sözünde durmadığını, öğrencileri mağdur ettiğini görmekteyiz. En düşüğü %50 olmak üzere bazı bölümlerde %200'lere, %300'lere varan zamlar ile karşılaştık. Üniversite yönetimi bu durumu ülkemizdeki ekonomik duruma dayandırmaya çalışmaktadır.

Birçok sıra arkadaşımız bu zam sonucunda eğitim hayatına devam edemeyecektir. Buradan Doğuş Üniversitesi yönetimine sesleniyoruz. Yapılan zamları kabul etmiyoruz. Atılan bu adımın eğitim hayatımızı gasp etmekten başka bir şey olmadığını bilin. Öğrencilerin geleceği ile oynanmasına sessiz ve tepkisiz kalmayacağımızı buradan tekrar dile getiriyoruz.

Ailelerimizin bin bir zorlukla, alın teri dökerek bizleri okutmaya çalıştığını bilmelisiniz. Onların bu

fiyatları ödemek için daha fazla harap olmalarını istemiyoruz. Bunun karşısında olacak ve haklarımızı savunacağız.

Ekonomik krizi sebep göstererek krizin yükünü öğrencilere yüklemeye çalışanlara, eğitimin bir hak olduğunu hatırlatıyoruz. Piyasacı anlayışı ve öğrencilerin müşteri olarak görülmesini kabul etmiyoruz. Bizim eğitim hakkımız, patronların kâr hırsları uğruna çalınmaz. Ülkede yaşam şartları zorlaşmışken, genç işsizlik ve hayat pahalılığı artmışken alınan bu tavır öğrencileri mağdur etmekten başka bir şey çıkarmamaktadır.

Sürecin takipçisi olacağımızı hatırlatıyoruz.

Bu sürecin yalnızca Doğuş Üniversitesi öğrencileri olarak biz yaşamıyoruz. Birçok üniversitede arkadaşlarımız bu şekilde mağdur ediliyor. Onlara yalnız olmadıklarını hatırlatıyoruz.

Başkent Üniversitesinde yemekhane hakları için, Beykent Üniversitesinde zamlara karşı, İTÜ'de yemekhane ve barınma hakları için mücadele eden arkadaşlarımıza dayanışma duygularımızı iletiyoruz.

Müşteri Değil Öğrenciyiz! Zamlar Geri Alınsın!

Doğuş Üniversitesi Öğrencileri"

Memleket Sohbetleri

TÜRKİYE'NİN SOL SEÇENEĞİ

BUCA, Blue Tree Kafe 12 AĞUSTOS CUMA, 20.00	GÜZELBAHÇE 18 AĞUSTOS PERŞEMBE, 20.00
ALSANCAK, TKH İl Binası 13 AĞUSTOS CUMARTESİ, 19.00	GÜZELTEPE 19 AĞUSTOS CUMA, 21.00
BORNOVA, Büyükpark 13 AĞUSTOS CUMARTESİ, 20.00	KARŞIYAKA, Sınıf Tavrı Temsilciliği 20 AĞUSTOS CUMARTESİ, 20.00
ÇİĞLİ, Masal Kafe 14 AĞUSTOS PAZAR, 19.30	TORBALI 21 AĞUSTOS PAZAR, 12.00
GÜLTEPE 14 AĞUSTOS PAZAR, 18.00	BAYRAKLI, Doğançay Kiraathanesi 23 AĞUSTOS SALI, 20.00
ALIAĞA 15 AĞUSTOS PAZARTESİ, 20.00	ONUR MAHALLESİ 24 AĞUSTOS ÇARŞAMBA, 20.00
ÇAMDİBİ 16 AĞUSTOS SALI, 20.00	FOÇA 25 AĞUSTOS PERŞEMBE, 19.30
KARABAĞLAR, Uğur Mumcu Parkı 17 AĞUSTOS ÇARŞAMBA, 20.00	ÖDEMİŞ 26 AĞUSTOS CUMA, 20.30

İletişim: 0534 704 74 33 - 0534 748 4335

Türkiye Komünist Hareketi'nin (TKH) Türkiye'nin birçok yerinde farklı konu ve başlıkta düzenlediği Memleket Sohbetleri, "Türkiye'nin sol seçeneği yükseliyor" başlığıyla devam ediyor.

İzmir'de 12 Ağustos'ta Buca'da başlayacak olan Memleket Sohbetleri 26 Ağustos'a kadar Aliğa, Ödemiş, Foça gibi birçok noktada devam edecek. Buluşmalarda ülkedeki güncel gelişmeler ile birlikte, seçimlerde sosyalist bir güç birliğinin öneminin konuşulacağı Memleket Sohbetleri 'ne İzmir'deki tüm halk davet edilerek komünistlere güç ver çağrısında bulunuldu.

İzmir'de gerçekleştirilecek Memleket Sohbetleri'nin gün ve saatleri şu şekilde:

BUCA, 12 Ağustos Cuma 20.00, Blue Tree Kafe

ALSANCAK, 13 Ağustos Cumartesi 15.00, TKH İl Binası

BORNOVA, 13 Ağustos Cumartesi 20.00, Büyükpark

ÇİĞLİ, 14 Ağustos Pazar 19.30, Masal Kafe

GÜLTEPE, 14 Ağustos Pazar 18.00

ALIAĞA, 15 Ağustos Pazartesi 20.00

ÇAMDİBİ, 16 Ağustos Salı 20.00

KARABAĞLAR, 17 Ağustos Çarşamba 20.00, Uğur Mumcu Parkı

GÜZELBAHÇE, 18 Ağustos Perşembe 20.00

GÜZELTEPE, 19 Ağustos Cuma 21.00

KARŞIYAKA, 20 Ağustos Cumartesi 20.00, Sınıf Tavrı Temsilciliği

TORBALI, 21 Ağustos Pazar 12.00

BAYRAKLI, 23 Ağustos Salı 20.00, Doğançay Kiraathanesi

ONUR MAHALLESİ, 24 Ağustos Çarşamba 20.00

FOÇA, 25 Ağustos Perşembe 19.30

ÖDEMİŞ, 26 Ağustos Cuma 20.30

Genç Köşe

Güneşin altında yeni bir şey yok mu?

"Güneşin altında yeni bir şey yok" veya daha güncel haliyle; "böyle gelmiş böyle gidecek". Genelde yaşı büyük insanlardan sıkça duyduğumuz ve ne yaparsak yapalım bir şeylerin değişmeyeceğini öğütleyen bu bakış açısı; çok yaygın bir şekilde kullanılmakla birlikte, biz dahil birçok nesli etkisi altına almış durumda. Öyle ki ilk başta basit ve zararsız görünen bu söylem, insanların başarıya potansiyeline sahip olduğu birçok değişimin önüne set çekiyor, işin kötüsü de genelde hiç kimse bu etkinin farkına bile varmıyor. İktidardaki sınıfın karşıtını bastırmak adına uydurduğu bu "durağanlık" safsatası, idare ettiği toplumların aklında işte böyle bir etki bırakıyor.

Hayatın bir kere yaşanacağını ve bu yüzden bir yere varmayacak çabalarla onu heba etmenin anlamsız olduğunu hepimiz en az bir kere duymuşuzdur. Eğer tüm bunlar yerine kendimizi düşünüp geliştirir ve çok çalışırsak zaten her şeyin bizim için güzel olacağını söyleyenleri de. Sonuç olarak hayat bizim için belirlenmiş bir yazgıdır ve toplumsal normlara çoktan karar verilmiştir. Toplumun değiştirmek artık mümkün değildir fakat en azından kendimizi kurtarma şansımız vardır. Durum buyken belli akademik bölümleri okumayı ve belli ülkelerde yaşamayı hedeflememiz gerektiği söylenir bize çünkü kurtuluşumuz ancak buralardadır.

Bu gibi söylemlerle yetişen genç nesil içinde yaşadığı topluma, hayatı paylaştığı insanlara yabancılaşır ve sorumluluk bilinci körelir. Hayata dair yönelimi de herkes adına bir şeyler yapmaktansa yalnızca kendini düşünen bir hal alır. Bu gencin büyüdüğü en büyük meşgalesi faturaların nasıl ödeneceği, işyerinde (eğer iş bulabildiyse tabii) alacağı bir sonraki zam, ertesi gün işe giderken hangi yolu kullanacağı, bir saat çocuklarıyla oynasa kaç saat uyuyabileceği, öğle yemeğinde ne yiyeceği olursa, hangimiz ne diyebiliriz ki? Böyle durumlarda insanlar, normalde kendilerine rahatsızlık yaratması gereken şeylere alışır, bir şeylerin üzerine düşünmeyi bile bırakır. Adeta bir

makinenin rutin hareketlerine döner tüm yaşamları. Kimsenin bilinç taşımadığı bu kişiler, hayatlarına dokunamadıkları diğer insanlarla oradan oraya sürüklenirler yalnızca. Yine de bahsedilen senaryodaki insanları suçlamak; başka bir alternatif görmeden büyütüldükleri, yetişkinlik hayatlarında da bir şeyler üzerine düşünebilecekleri ve kendilerini geliştirebilecekleri zamandan mahrum bırakıldıkları için adil olmayacaktır. Birçoğu "kendini kurtarma"yı da başaramayacak ve toplum kurtulmadan bireyin kurtulamayacağını ancak o zaman fark edeceklerdir. Oysaki başta bu bireyci öğütler yerine değişimi başarabileceğimizi salık veren toplumcu nasihatler ağırlıklı olsaydı çok daha farklı bir dünyada yaşıyor olabilirdik. Nasıl mı?

Genele baktığımız zaman, bu nasihatleri veren ve kabul eden insanların diledikleri şey daima bu düzen içerisinde yaşamak değildir çünkü. Bu yüzden de asıl irdelenmesi gereken nokta ne dedikleri değil, neden değişime inanmadıkları olmalıdır. Bu tarz senaryolardaki insanların aslen kötü oldukları veya kasten böyle hareket ettiklerini söyleyemeyiz. Bizce kimi zaman neyi nasıl değiştireceklerini bilmediklerinden, kimi zaman sorunu tespit edemeyecek kadar bilinçsiz bırakılmalarından, kimi zaman da birtakım yılgınlıktan dolayı ötürü umutsuzlardır sadece. Çünkü onlara da, büyükleri tarafından aynı şeyler söylenmiştir ve onlar buna inanmışlardır. Kimse, dünyayı bulduğundan daha iyi bırakmalarını öğütlememiştir çünkü. Böyle bir ortamda yetişen kişi de kendi kafasındaki "normal" algısına uymadığından değişim için harekete geçmez. Ayrıca çevresinde karşılaşmadığı bir istek olacağından kendini yalnız hisseder ve "tek başıma ne yapabilirim ki" düşüncesiyle farkına varmadan pasifize olur. Oysaki insan ne tek başınadır, ne de değiştirme gücünden yoksundur.

İnsanlık tarihi boyunca toplumlar, değişime ve ilerlemeye inanıp onu zorlayan insanlar sayesinde

de günümüzdeki haline gelmiştir. Bu değişimler elbette bir günde ve kolaylıkla gerçekleşmemiştir. Her değişim gibi onların da süreçleri, arka planları, temelleri vardır ve başarıları her daim tarihin ittirdiği görevin farkında olan kişiler olmuştur. İlerlemeyi güçleştiren, önlerinde duran yok mu bu süreçte? Baskıcı iktidarların yanı sıra, düştüğü karamsarlıkla çevresini de umutsuzluğa sürükleyen insanlar her zaman olduğu gibi vardı tabii. Fakat her şart ve koşulda, ilerlemenin önüne geçilemeyeceğini tarih bizlere defalarca kez göstermiştir. Nasıl ki kölelik düzeninin normal görüldüğü toplumlardan, kilisenin etkisinde yozlaşmış kralıklara kadar tüm sistemlerin yıkıldığını biliyoruz; bugün hala değişimin mümkün olduğunu da öyle biliriz. İnsanlığın en ileri mevziisi Ekim Devrimi'nin arifesinde bir yoldaşıyla muhabbet ederken Lenin aynen şöyle demiştir: "Bugünkü Rusya' diyorsun. Geleceğin Rusya'sını yaratabilmek için bugünkü Rusya'da devrim yapmak zorundayız, başka yolu yok. Evet, cehalet var. Evet, gericilik var. Evet, medeniyetsiz bir ülkeyiz. Önemli değil, iktidarı aldığımızda Rus yaşantısının bu acınacak yönlerini iki katı, on katı, yüz katı hızla kökünden söker atarız." Aynen de dediği gibi olmuştur. Bu yüzden referans noktamız tarih, hareket noktamız "olmaz" diyenlere kulak asmayan, değişime inanan ve pes etmeyen insanlardır. Zülmün karşısında direnenler bizlere, bu zulüm bitmeden tarihin de bitmeyeceğini kanıtlamışlardır mücadeleleriyle. Halen kavuşamamış olduğumuz "özgürlük" için verilen mücadelelerin hepsi, olmaz deneni başarmak için, var olan düzeni alt üst etmek için birleşmiş insanlar sayesinde olmuştur ve bundan sonra da öyle olacaktır.

Okuduklarımızdan, deneyimlediklerimizden ve şahit olduklarımızdan biliyoruz ki; hızla değişen günümüz dünyasında bu değişimlerin herkesin eşit, insanca yaşayabileceği bir dünyaya doğru olmasını sağlayacak güç insanların içinde mevcut. Yeter ki pusulamızı doğru tayin edelim.

■ Güneş Doğan

Üniversite harçlarına yüzde 38 zam

Ekonomik krizin derinleşmesiyle birlikte, krizin faturası da emekçilere kesilmeye devam ediyor. Her geçen gün gelen zam haberleri eğitimde de büyük bir sorun haline dönüşmüş durumda. Yurt ücretlerine yapılan yüzde 80 ile 100 arasında zamları özel okul fiyatlarına gelen yüksek zamlar izlemişti. Geçtiğimiz günlerde ise AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kararıyla üniversite harçlarına yüzde 38 oranında zam yapıldı.

Devlet üniversitelerinde harç sistemi kaldırılmıştı. İkinci öğretimi kapsayan ve "katkı payı" adı altında alınan harçlar ise devam ediyor. Yeni gelen zamlarla birlikte ise ikinci öğretimde okuyan öğrencilerin masrafları artmış durumda.

Yapılan zamlara karşı ise tepkiler sürüyor. Türkiye Komünist Hareketi Gençliği harç zamlarına karşı yaptığı açıklamada şu ifadelerle yedi:

"Katkı Payı" Değil, Soygun!

Üniversite Harçları Kaldırılmalıdır!

AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın imzasıyla üniversite harçlarına zam yapılması kararı Resmi Gazete'de yayımlandı. Çiftler maaşlı AKP'liler, borçları

silinen sermayedarlar, her yıl milyonlarca lira ödenek ayrılan tarikat ve cemaatler bir yanda dururken, öğrencileri müşteri, üniversitelerimizi ticarethane olarak gördüğü herkesin malumu olan AKP'nin yalnızca krizin faturasını gençliğe kestiğini söylemek az kalacaktır. Meselenin kendisi AKP'nin tek başına krizin yükünden kurtulma çabası değildir.

Üniversitelerimiz yıllardır ticarethane mantığıyla yönetilmektedir, eğitim bir sektör olarak görülmektedir. Sermaye düzeni açısından bu "tüccar" yaklaşımı senelerdir memleketin bütün kurumlarına pompalanmış, piyasacı zihniyet eğitime de yerleştirilmiştir!

AKP'li Cumhurbaşkanı imzasıyla yayınlanan harçlara %36 zam yapılması kararı, gençlere "girişimcilik" tavsiyeleri verip, sahte umutlar satan bir düzenin gerçek yüzünü ifade etmektedir.

Piyasacılık ne özgürlük ne girişimcilik demek değildir. Piyasacılık demek soygun demektir. Eşitsizliğin, geleceksizliğin, yoksulluğun temel sebebi olarak piyasacılık memleket için bir karabasıdır!

Zaten üniversiteye gelene kadar kapitalizmin yarattığı eşitsizlikler, emekçi çocukları için eğitimin ulaşılabilirliğini azaltmaktadır. Özel üniversiteler, zaten senelerdir eğitim adı altında parayla diploma satmaktadır. İkinci öğretim veya uzaktan eğitimle ders veren fakülteler ise her yıl harç ücretlerine zam yapılmaktadır.

Öğrenci gençliğin barınma, ulaşım, beslenme, kitap defter paralarına yetişemediği gerçeği ortadayken, katkı payı adı altında gerçekleştirilen bir soygundur!

Üniversite harçları kaldırılmalı, sermaye düzeni elini gençliğin cebinden çekmelidir! Eğitim her kademesinde tamamen parasız olmalı, eşitsizlikler ortadan kaldırılmalıdır!

Türkiye Komünist Hareketi Gençliği, bütün gençliği parasız ve eşit eğitim mücadelesini yükseltmeye çağırır!

■ TKH Gençliği - 27.07.2022

Yoldaştan Mektup

Hukuksuzluğu bitirmek istiyorsak yeni bir alt üst oluş şart

Bir avukat olarak, ülkemizde hukuk alanına dair konuşurken hangi sorundan başlayacağımı seçiyorum. Giderek artan özel üniversiteler, kontenjan ve barajlar, profesörü bulunmayan hukuk fakülteleri gibi başlıkların sonucunda niteliksiz bir eğitim alıyoruz. Eğitim hayatı sonrasında ise, staj dönemi ve mesleğe girişte karşılaşılan o sömürü düzeni, sigortasız ve hatta bazen ücretsiz çalışma teklifleri ve örnekleri ile karşılaşıyoruz. Mesleğin devamında da bağlı çalışma veya bağımsız çalışma arasında, bazen ikisi de birbirinden zor hale gelebilen başlıklar arasında seçim yapıyoruz. Meslek alanımıza dair sorunlar sadece bunlardan ibaret değil. Bir de siyasi iktidarın sürekli olarak müdahalede bulunduğu bir alanda bulunuyoruz. Bunun son ve en net örneklerinden birini de İstanbul Sözleşmesi davası sürecinde hep birlikte gördük.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bir gecede aldığı karar ile ülkemiz İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmişti.

Bu karara birçok tepki geldi ve gelmeye de devam ediyor. Ayrıca hukuk alanında da bu kararın iptal edilmesi için davalar açıldı. Danıştay'da ayrı ayrı görülen davalarda çeşitli kurumların tarihi beyanlarına, hukuk fakültesine yeni başlayan bir öğrenciye anlatır gibi hukuk anlatarak yapılan savunmalara; Danıştay savcısının da kararın iptaline dair görüşüne rağmen yargılamanın sonucunda davalar reddedildi ve İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasına ilişkin karar onaylanmış oldu.

Bu kararın hukuksuzluğuna ilişkin birçok tespit yapıldı ve yapılmaya da devam edilecek. Ancak, bu tespitler doğru olmakla birlikte, yol açıcı bir niteliğinin kalmadığını düşünüyorum. Ülkenin en yetkili mahkemelerince verilen bir kararın, hukuk ile bağdaşmadığını sanırım ki kararı verenler de biliyordur. Hukuksuz bir kararın çözümü de vardır üstelik, bir üst mahkeme yolu ve onun da sonrasında gidilebilecek yollar sonucunda hukuksuzluk ortadan kalkabilir. Siz de bunun ümidiyle devam

edersiniz. Ancak artık en yüksek kurumların hukuksuzluk yarattığı bir tablo içindeyiz.

Dolayısıyla, yaşadığımız tüm bu süreçlerin yeni bir hukuk olduğunu fark etmek lazım. 20 yıllık iktidar, eskiyi tamamen alt üst eden bir sistem yarattı. Bizim öğrendiğimiz ve diğer davalarımızda da ileri sürdüğümüz bilgiler ise, AKP'nin tarafı olduğu bir konuda kitapta yazan ancak anlamı olmayan bir cümleden ibaret oldu. Sorunu çözmek istiyorsak önce sorunu öğrenmemiz lazım. Sorun hukuksuzluk ise çözüm hukuka davet etme çağırısı ve hukuk mücadelesi olur. Sorun, oluşturulmuş ve tüm sınırların ötesinde yepyeni bir hukuk ise çözüm bu hukuku oluşturuların değerleriyle, algılarıyla mücadele edip onların yaptığı gibi bir alt üst oluşla mümkün olur. Ben ikincisinin doğru olduğunu düşünüyorum.

Yoldaşça...

■ Berkay Çelen - Hukuk Çalışması

Kadınlar kararlı:

İstanbul Sözleşmesi'nden de laiklikten de vazgeçmiyoruz!

Bu karar bize, laikliğin aslında ne kadar yaşamsal ve kapsayıcı olduğunu bir kez daha göstermiştir. Tasfiye edildiğinde de kurumların kendi varlıkları da dâhil olmak üzere aslında, hukuku, toplumu ve yurttaşı da yok sayacak hale geldiğini gözler önüne sermiştir.

Türkiye'deki en önemli gündem maddelerinden bir tanesi, tarikatlar ve cemaatlerin talepleri sonucunda, İstanbul Sözleşmesi'nden AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kararıyla Türkiye'nin çekilmesi. İçinde yaşadığımız ise kadına yönelik şiddetin her geçen gün arttığı, meşru sayıldığı, iyi hal indirimleri ile katillerin salıverildiği bir tablo. Danıştay'ın İstanbul Sözleşmesi konusundaki kararının, Erdoğan'ın "bu iş bitmiştir" açıklamasının aksine, kadınlar İstanbul Sözleşmesi'nden de, laiklikten de vazgeçmeyeceklerini belirttiler. Biz de hem Danıştay'ın kararını hem de mücadelenin önümüzdeki yol haritasını İlerici Kadınlar Derneği (İKD) Avukatı Fulya Durak ve İlerici Kadınlar Derneği Genel Başkanı Umut Kuruç ile konuştuk.

"TEK ADAM SİSTEMİ TASDİKLENMİŞ OLDU"
İKD Avukatı Fulya Durak, tek adam sisteminin çok tehlikeli bir şekilde hukuki alanda tasdiklenmiş olduğunu belirterek, dava sürecine ilişkin şunları kaydetti:

"19 Mart 2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan cumhurbaşkanlığı kararı ile İstanbul Sözleşmesi feshedilmiş, bu kararın ardından yüzlerce kişi ve kuruluş öncelikle kararın yürütmesinin durdurulması ve iptalini isteyen davalar açılması yolu bu hukuksuzluğun önüne geçilmesi için harekete geçti.

Tüm başvurular Danıştay'ın 10. Dairesinde görüldü ve önce yürütmenin durdurulması talepleri karara bağlandı. Danıştay 10. Daire yürütmenin durdurulması taleplerini 5 üyeye karşı 2 üyenin şerhi ile oy çokluğu ile reddetti. Bu ret kararına karşı bir üst merci olan Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na dava tasındı ve burada da kadınların talebi reddedildi.

Ve son olarak İstanbul Sözleşmesinin feshi kararının iptali için açılan davaların esastan görüşülmesi için farklı günlere yayılan duruşmalarda, aralarında derneğimiz İKD'nin de bulunduğu onlarca dernek, baro, sendika temsilci ve vekilleri özet olarak şu açıklamaları yaptılar.

-Uluslararası bir sözleşmeden çekilme ya da çıkma yetkisi meclistedir. Bu yetki Cumhurbaşkanında değildir.

-İstanbul Sözleşmesi temel hak ve hürriyetleri içeren bir sözleşmedir ve bu şekilde feshedilmesi Anayasa'ya aykırıdır.

-İstanbul Sözleşmesinden çekilmek için bir kamu yararı gösterilmemiştir. Aksine tarikat ve cemaatlerin istekleri doğrultusunda siyasi bir karar verilmiştir.

Danıştay 10 Dairesi üyelerinin 1 oy farkla oy çokluğu ile bu temel hukuki doğruları kabul etmeyerek aslında aynı siyasi kararı sürdürmüş ve tasdiklenmiş oldu.

Duruşmanın Savcılarının da aynı hukuksuzluğa işaret edip edip fesih kararını iptalini istediği, şerh koyan iki heyet üyesinin de paralel görüşte olduğu bu toplumsal ve tarihsel davada kararı ret yönünde veren heyet üyelerinin gerekçesi ise bizleri hiç şaşırtmadı.

Gerekçe olarak ilk işaret ettikleri dayanak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin bu tür kararları alacak bir sistem olduğu idi. Yani Tek adam sistemi çok tehlikeli bir şekilde hukuki alanda tasdiklenmiş oldu."

Mücadeleye devam ettiklerini ve edeceklerini belirten Durak, açıklamasının devamında şunları söyledi:

"Duruşma salonuna ülkenin dört bir yanından gelen yüzlerce avukatın ve katledilen kadınların yakınlarının söylediklerine değil Cumhurbaşkanlığı hukuk müşavirlerinin savunmasına itibar edildi.

Duruşma salonunda her söz alan avukatın neredeyse sözlerini heyete dönerek 'tarihsel bir karar vereceksiniz' sözü gerçek oldu. Ancak hukukun, adaletin tecellisi ile değil, skandal bir karar ile tarihe geçti.

Gerek hukuk gerekse de yaşamın her alanında İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmeyeceğimizi göstermek için kaldığımız yerden mücadeleye devam ediyoruz ve edeceğiz."

"DANIŞTAY PADİŞAHIM ÇOK YAŞA DEMİŞTİR"

İKD Genel Başkanı Umut Kuruç ise kurumların hiçe sayılmasının Anayasa'nın hiçe sayılması anlamına geldiğini ifade ederek şunları söyledi:

"Danıştay 10. Dairesi'nin, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden imzasının çekilmesi yönündeki Cumhurbaşkanlığı kararının iptali istemini reddetmesi belki de en başta kendi varlık nedeni ve zemini olan hukuku ve hukukun temeli olan laikliği de reddettiğini gösteriyor.

Benzer bir laiklik karşıtı kararı, 2017 yılında TSK'da kadın subay veya astsubayların başörtüsü takmasının önünü açan ve böylece laikliği de bu kurumdan tasfiye eden yönetmelik değişikliğine ilişkin itiraz karşısında da aldı. Danıştay 2. Dairesi'nin başvuruyu reddetmesi üzerine en üst karar organı İdari Dava Daireleri Kurulu da geçtiğimiz günlerde, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde türban serbestliğine izin veren kararın iptali talebini 1'e karşı 12 oyla reddetti.

Ne ilgisi var diyebilirsiniz? İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili karar sadece kadınları ilgilendirmiyor aslında. Bu karar sözleşmeyle ve kadınlarla sınırlı değil. Bu karar bütün toplumun ve ülkemizin akıbetine ilişkin. TSK'daki kıyafet yönetmeliği kararı da öyle. Burada bunun ayrıntılarına girmeyeceğim ama sadece şunu söyleyebilirim: Hukuki düzenlemele-

rin dini kurallara dayandırılmasının önünü açmıştır. Laikliğin reddidir.

İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili karar da, başta söylediğim gibi hukuku ve onun temeli olan laikliği, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerini reddetmiş oluyor. Böylece bütün kurumları hiçe sayarak, idari kararlar, insan haklarına müdahale kabul edilmiş, insan hakları hukukun dışına çıkarılmıştır. Kurumların hiçe sayılması demek Anayasa'nın da reddi demektir.

Tarikatlar, cemaatler ve bilumum gerici güruhun İstanbul Sözleşmesi'nden Anayasa'ya aykırı bir biçimde Türkiye'nin imzasının çekilmesini nasıl sevinçle karşıladığını hatırlayalım. "İstanbul Sözleşmesi yetmez, CEDAW'dan da Lanzarote'den de çıkılsın, 6284 sayılı yasa da, Medeni Kanun da ilga edilsin" dediklerini hatırlayalım. İşte Danıştay 10. Dairesi bu kararla bunların yolunu açmıştır."

Kuruç açıklamalarının devamında, bu kararın, laikliğin aslında ne kadar yaşamsal ve kapsayıcı olduğunu bir kez daha gösterdiğini belirterek şunları kaydetti:

"Bütün bu çevreler, kadınların ikinci sınıf olduğunu her fırsatta beyan eden, hatta daha da ileri giderek kadın bedenine 'kasaplık et' diyecek kadar söylemlerini ifrata vardırıran güruhlardır. Bunlar, yurttaşlığın tebaa ile kul ile ümmet ile ikame edilmesi gerektiğini, yoksulluğun kader olduğunu, sadakaya şükretmek gerektiğini vaaz ediyorlar. Çocuk yaşta evlilikleri, töre cinayetlerini 'toplumu ayakta tutan değerler' olarak yutturmaya çalışıyorlar. Bunların okullarında, kurslarında, yurtlarında da her gün bu ülkenin çocukları istismar ediliyor, intihara sürükleniyor, yaşamları karartılıyor.

İşte Danıştay 10. Dairesi bu kararıyla, bütün bunları meşrulaştırmış, adeta onay vermiştir.

Kadınların ayrımcılığa ve şiddete uğramasına, öldürülmesine, çocuklarımızın, her gün tarikat ve cemaat okullarında, yurtlarında istismara uğramasına, intihara sürüklenmesine, çocuk yaşta evliliklere de onay vermiştir.

Danıştay 10. Dairesi kararına gerekçede de kendisi de dâhil bütün kurumları reddederek 'padişahım çok yaşa!' demiştir.

Bu karar bize, laikliğin aslında ne kadar yaşamsal ve kapsayıcı olduğunu bir kez daha göstermiştir. Tasfiye edildiğinde de kurumların kendi varlıkları da dâhil olmak üzere aslında, hukuku, toplumu ve yurttaşı da yok sayacak hale geldiğini gözler önüne sermiştir. Bu nedenle de laiklik mücadelesi, kadınların mücadelesinin de emekçilerin mücadelesinin de, gençlerin mücadelesinin de en önemli başlığıdır. Asla geriye çekilemez, terk edilemez. O yüzden, bir kez daha, İstanbul Sözleşmesi'nden de laiklikten de vazgeçmiyoruz!"